

ALEXANDRU LĂPUȘNEANU

dramă istorică în patru tablouri

de

VIRGIL STOENESCU

(reconsiderare dramatică a nuvelei lui C. Negruzzi)

„Felul în care au înfățișat cei mai mulți dintre istorici pe Alexandru Lăpușneanu este inexact: exagerat în unele privinți, incomplet în altele. Atmosfera creată de povestirea cronicei lui Grigore Ureche și Simion Dascălul pe de-o parte, de nuvela lui Negruzzi pe de altă parte, i-a fost cu totul defavorabilă; acest domn ajunsese prototipul stăpînitorului crud, tăind cu o plăcere sadică boierii — aproape egalul lui Vlad Tepeș, celălalt nedreptățit al istoriei“.

(C. C. Giurescu — „Istoria Românilor“, p. 182—193)

„Acuzarea de căpetenie ce i s-a adus lui Lăpușneanu a fost că a tăiat în mod sălbatec boierii; Negruzzi ni-l prezintă ca pe un tiran singeros... „

...Au fost oare uciși boierii din simplu capriciu sau pentru satisfacerea unei plăceri sadice? Îi plăcea acestui domn să vadă rostogolindu-se capetele? Sau a fost într-adevăr rațiune superioară de stat care a cerut aplicarea pedepsei capitale? Prima ipoteză trebuie îndepărtată. Lăpușneanu nu a fost un caz patologic“.

(C. C. Giurescu — „Un nedreptățit: Alex. Lăpușneanu“, Conferință ținută la Radio în ziua de 19 ianuarie 1942 și publicată apoi în volumul „Din trecut“)

„Obiectivul evocării istorice, așa cum se preconizează azi, e de a subsuma cerințele compoziției epice acelor impuse de adevărul cursului istoriei, al fluxului ei către epoca de azi.“

...Va fi nevoie deci adesea de o corectă viziune pe care ni le-a lăsat secolul XIX; de a intra într-o polemică implicită sau explicită în ceea ce ne-au lăsat înaintașii iluștri, de la Negruzzi pînă la Sadoveanu și Camil Petrescu“.

(Mihai Gafița: „Evocarea istoriei“, „România literară“ nr. 10 din 4.III.1976)

Fantezia regizorului este liberă să găsească modalitățile scenografice care-i convin pentru a sugera — sau a înfățișa — următoarele :

— tabloul I : un cort voievodal ;

— tablourile II și III : o sală din palatul domnesc ;

— tabloul IV : o încăpere rece și sumbră — dormitorul Domnitorului.

De asemenea, pentru tot ceea ce apare, de-a lungul piesei, ca acțiune petrecută în culise, regizorul va trebui să creeze un spațiu de joc „nevăzut”, subordonat funcțiilor generale ale scenei.

Alexandru Lăpușneanu
Scutierul Domnitorului
Stolnicul Spancioc
Comisul Stroici
Vornicul Moțoc
Postelnicul Veveriță
Logofătul Trotușan
Comisul Dragomir
Vornicul Bogdan
Armașul
Mitropolitul
Doamna Ruxandra
Bătrîna
Ilinca
Primul călugăr
Al doilea călugăr
Slujitorul

TABLOUL I

Sala și scena sint cufundate în întuneric ; se bate un gong ; pe momentul de liniște care urmează, răsună, de undeva, din culise, vocea tunătoare a lui Lăpușneanu.

LĂPUȘNEANU : ...Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau !

(Scena se luminează și-l vedem pe Scutierul așezat pe un scăunel în cortul Domnitorului și vorbind cu sine însuși.)

SCUTIERUL *(rezemat în paloșul lui Lăpușneanu)* : Cutezătoare vorbe ! Prea cutezătoare ! „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau !” Poate rămîne un om nepedepsit pentru asemenea vorbe ? ! *(Intră Domnitorul.)* Ce strîmtă încăpere e lumea ! Nu, Mărite Doamne ? Arunci cîteva vorbe și ele se lovesc de pereți, de tavan, de podele și sună... sună întruna, ca niște zurgălăi. Oare de ce ești atît de încruntat, stăpîne ? *(Rîde, poznaș.)* Nu cumva îți sună strîmb în auz vorbele slugarnice pe care le presară vulpile viclene în calea Măriei Tale ? Vorbele... be-he-he ! Vorbele... vorbele...

LĂPUȘNEANU : Pune-ți frîu la gură, limbule !

SCUTIERUL : De ce, Mărite Doamne ? Doar nu de lingușitori duci Măria Ta lipsă. Îngăduie cel puțin Scutierului tău să-ți spună adevărul. Căci mulți sînt acum cei ce-ți cîntă în strună. Dar de te va bate Ștefan Tomșa, pe care vii să-l răstorni din domnie...

LĂPUȘNEANU *(se stropșește la el, mînios)* : Taci. Nu mă scoate din fire.

SCUTIERUL *(batjocoritor)* : Teme-te de vorbele mieroase, Măria Ta ! Ele te aromesc... și te fac să închizi ochii... Și, de cum i-ai închis o clipită...

LĂPUȘNEANU : Taci !

SCUTIERUL *(grav, sever)* : Nu te amăgi singur ! Aci... nu te voiește nimeni !

LĂPUȘNEANU : Mînti ! De unde știi tu asta ? De unde-o știi ? *(Se plimbă furios prin cort, frămîntîndu-și mîinile.)*

SCUTIERUL *(rînjind)* : Din spaimele Măriei Tale ! Spaime ascunse în pumnii ceia pe care-i frămînti ! În picioarele care se mișcă neastîmpărate de la un loc la altul ! În dinții care scrișnesc ! În privirile cu care mă despică pe mine...

LĂPUȘNEANU *(mîniat)* : Vierme ! Te învăț eu minte ! De-o sută de ori s-alergi în jurul cortului meu. Și, după fiecare ocol, să strigi : întru slava Măriei Sale ! Ieși ! *(Scutierul iese.)* Bogdane !

BOGDAN *(intră)* : Poruncă, Măria Ta !

LĂPUȘNEANU : Tu ce socoți, Bogdane ? Izbîndi-vom oare ?

BOGDAN : Să nu te îndoiești, Măria Ta. Tara geme subț asuprairea Tomșei. Oastea o vei supune cu mai mare simbric. Bo-

ierii, de cum vor vedea că Măria Ta vîi cu putere de istov, îl vor lăsa pe Tomşa şi se vor aşterne la picioarele Înălţimii Tale !

LĂPUŞNEANU : Dar de ce nu se arată boierii aceştia ? Am călcat pragul ţării de trei zile. De ce nu-mi iese nici unul în întîmpinare ?

BOGDAN : Poate unii se codesc încă. Poate pe alţii îi ţin din scurt lefegiii lui Tomşa...

LĂPUŞNEANU : De ce nu vin nici ei ? Măcar ei să-mi se înfăţişeze cu gânduri de bună primire.

BOGDAN : Mărite Doamne, să-mi fie cu iertare dacă spun o vorbă necugetată. Oare ai atîta încredere în aceştia doi ?

LĂPUŞNEANU : Spancioc şi Stroiici mi-au stat în preajmă, cu credinţă, încă de pe cînd eram numai stolnicul Petrea. Doar dintre ei m-am ridicat la domnie.

BOGDAN : Spancioc e un posac ascuns şi viclean.

LĂPUŞNEANU : Da' de unde ! Spancioc e dîrz şi ahotnic. Mi-a plăcut a privi sumeţia lui, care nu s-au sfîit niciodată a o tăinu. Stroiici e un copilăros aprig şi înflăcărat, care crede că toate paserile ce zboară se mănîncă. Dar amîndoi sînt oameni de nădejde, cu care fost-am bucuros a lega prietăşug. Apele vieţii ne-au despărţit într-o bună zi. Acum, însă, ar fi trebuit să-mi iasă în cale. (Intră Armaşul.)

ARMAŞUL : A sosit rădvanul Doamnei, Măria Ta.

LĂPUŞNEANU (oţărît) : Şi... Doamna ? Unde-i ?

ARMAŞUL : Trimite vorbă Înălţimii Tale că-i ostenită şi voieşte a se odihni.

SCUTIERUL (strigă de afară) : Întru slava Măriei Sale !

LĂPUŞNEANU (printre dinţi) : Ajungă-ţi, zălundule ! Bogdane, adu-l înăuntru.

(Scutierul intră şi se cuibăreşte în spatele Domnitorului.)

BOGDAN : Mai ai vreo poruncă, Măria Ta ?

LĂPUŞNEANU : Mergeţi şi poftiţi-o pe Doamna (apăsât) de îndată aci ! (Bogdan şi cu Armaşul ies ; Vodă, către Scutier.) Ei ? Te-ai învăţat a vorbi cu Domnul ţării ?

SCUTIERUL : Da, stăpîne ! Avusesem buzurnarele goale, dar acum mi le-am umplut...

LĂPUŞNEANU : Cu ce ?

SCUTIERUL : Cu minciuni !

LĂPUŞNEANU : Dacă-i pe aşa, scoate o minciună, jupîne, şi întinde-mi-o la picioare. Dar una mare şi lată, să se cutremure văzduhul la auzul ei. Poţi ?

SCUTIERUL : Desigur, Doamne ! Zic că tuturor celor ce-ţi vor călca pragul, din clipa aceasta, le eşti drag... ca lumina ochilor ! Şi c-abia aşteptau să dea năvală să-ţi sărute tălpile !

(Intră Doamna Ruxandra, urmată de vornicul Bogdan.)

DOAMNA (rece, rezervată, face doar doi paşi înăuntru şi se opreşte) : M-ai chemat, Măria Ta ? (Pauză.)

LĂPUŞNEANU (uimit o clipă de apariţia ei insolită, izbucneşte într-un hohot nestăpînit) : Ha-ha-ha-ha !

DOAMNA (jîgnită, face o mişcare spre uşă) : Sînt foarte ostenită, Măria Ta !

LĂPUŞNEANU (se opreşte din ris) : ...Şi voieşti a te odihni ?

DOAMNA : Intocmai ! (Vrea să iasă.)

LĂPUŞNEANU (sever) : Rămii ! Voinţa Domnului şi stăpînului tău... nu voieşti s-o ştii ? Cîtesc pe chipul Domniei Tale că abia aşteptai să vîi aici... ca să-mi săruti obrazul şi dreapta, înainte de-a te culca. (Pauză.)

DOAMNA (fără a se clinti) : Mărite Doamne...

LĂPUŞNEANU (ridică glasul, ameninţător) : Doamnă... dă mulţămire Celui de sus că Domnul ţării te socoteşte vrednică să îndeplineşti toate acestea ! (Doamna Ruxandra se apropie, tăcută, îi sărută pe obraji ; apoi îi sărută mîna, cu vădită supărare ; Lăpuşneanu, care a stat ţeapăn, impietrit, îi şuiere lui Bogdan.) Bogdane, însoţeşte-o ! Acum, Doamna poate merge a se odihni. (Doamna Ruxandra iese mîndră, sfidătoare, urmată de Bogdan : Lăpuşneanu izbucneşte, infuriat.) Trufie găunoasă ! De unde atîta cutezanţă ?

SCUTIERUL : E fiica unui domn ! Prin ea vei sta în hronic ca ginere al lui Petru Rareş.

LĂPUŞNEANU (clamează, infuriat) : Voi sta ca Domn al unei ţări ! Iubit şi ascultat... (Priveşte la Scutier, care clatină sceptic din cap ; rectifică.) Temut... şi ascultat. (Scutierul clatină din cap.) Dar cum ?

SCUTIERUL (încet, cu gravitate) : Duşmănit ! LĂPUŞNEANU (repetă, îngîndurat) : Duşmănit ? ! De cine ?

SCUTIERUL (ca un ecou) : De toţi !

LĂPUŞNEANU (tresare, minios) : De toţi ? Şi tu, deci ? Mă duşmăneşti şi tu ? Aşa-i ?

SCUTIERUL : Ar fi prea puţin.

LĂPUŞNEANU : Cum ?

SCUTIERUL (ingenunchează la picioarele Domnului) : Ce să facă Măria Ta cu duşmănia unui biet scutier ? O duşmănie ruică, neînsennată, pipernicită... Măriei Tale îi trebuie o duşmănie făloasă, aspră, neiertătoare... Şi, cu o leacă de noroc, zic c-o s-o ai din belşug, pînă la sfîrşitul zilelor.

LĂPUŞNEANU (copleşit, deodată, de gânduri) : Oare nimeni pe lumea asta nu mă va îndrăgi ?

SCUTIERUL (cu blîndeţe) : Loveşte-mă cu buzduganul acela, Doamne ! Mai bine rabd să te văz cumplit, decît întristat. Şi mai lesnicios îmi e să-ţi vorbesc pieziş, decît să vărs lacrimile ce-mi încetează ochii, de cîte ori cuget la soarta Măriei Tale. Fiîndcă nu ţi se arată nici o blîndeţe şi nici o îndurare din nici o parte.

LĂPUȘNEANU (*il privește lung*): Așa so-
coți?

SCUTIERUL (*cu milă*): Ești singur! Așa
ți-i sorocit! Mai singur decît vîntul, decît
ploaia, decît umbra nopții.

LĂPUȘNEANU (*înfuriindu-se din nou*): Til-
harule! Încerci a mă clinti?! Brazda țării
trosnește sub tălpile mele, iar tu mă înve-
nizezi cu proorocii violente?

ARMAȘUL (*intră, grăbit*): Măria Ta... stă-
pine... au sosit... sint afară!

LĂPUȘNEANU (*luminat la față*): Adu-i de-
grabă încoace!

SCUTIERUL: Te las, Măria Ta. Să nu-ți
tulbur judecata. (*Iese.*)

(*Intră Spancioac și Stroici, urmași de vor-
nicul Bogdan.*)

SPANCIOC: Bună vremea, Luminăția Ta!

LĂPUȘNEANU (*vesel*): Bun sosit, stolnice
Spancioac! Și tu, Stroici! Cîrlanule! Ce
mîndrețe de voinic te-ai făcut! Vîno-n
brațele mele! (*Îl îmbrățișează.*)

STROICI: Măria Ta!

LĂPUȘNEANU: Bogdane, gătește două cor-
turi pentru oaspeți și ai grijă de slugile
și de caii lor.

BOGDAN: Am înțeles, stăpine. (*Iese.*)

LĂPUȘNEANU (*poftindu-i să șadă*): Nici nu
știți, boieri dumneavoastră, cît mă bucur
că vă văd. „Unde sint Spancioac și
Stroici?” — îmi ziceam. Prietenii mei,
boierii mei de nădejde.

STROICI: Am călărit o zi și o noapte,
Măria Ta, fără contenire.

LĂPUȘNEANU: Sînteți osteniți, desigur! O
să vă puteți odihni în toată voia. Dar,
mai înainte, închina-vom o cupă eu Cot-
nar. (*Către Stroici, cu afecțiune.*) Ce zici,
Cîrlanule?! Mai ții minte cînd ne-am
încercat puterile la hanul lui Nechifor?
Avea acela un vin aspru și urzicat, de
te tăia la limbă.

SPANCIOC (*care se ține mai rezervat*): Eh,
pe-atunci era și el fraged încă.

LĂPUȘNEANU: Acum s-a mai învîrtoșat,
nu? He-he-he! Eram atît de încrezător
c-o să veniți, încît pregătitu-v-am daruri
pentru fiecare. Uite, Spancioac: aceasta-i
o narghilea din lemn de smochin de la
Tarigrad. Ține-o! E pentru tine.

SPANCIOC: Dau mulțămire Luminăției Tale,
dar nu-s vrednic de atîta cinste...

LĂPUȘNEANU (*i-o vîră în mînă cu sila*):
Ia-o, ia-o! Iar ție, Stroici, carele ești tî-
năr și falnic, ți-am adus acest jungher.
Îți place? E migălit de meșteri talieni
cu mîner de argint și prăsele de sîdef.

STROICI: O, Doamne, prea mare bunătate
îmi arăți!

LĂPUȘNEANU (*vesel, generos*): Ia-l! Prin-
de-l la cîngătoare și să miruiești cu dînsul
pe toți cei ce vor încerca a lovi în Scau-
nul domniei mele. Fiindcă vrăjmași în
jurul tronului meu sînt destui! M-au
vîndut pînă acum de două ori. O știți.

Toamăi de aceea v-am așteptat: ca să-mi
aduceți vești: ce fac boierii? Unde-i
oastea lui Tomșa? În ce fel socotiți oare
că-l vom zdrobi? (*Pauză.*) Ce e? Tăceți?!
SPANCIOC (*grav*): Înălțimea Ta, știu de
ce-am gonit încoace? Ca să te oprim!
LĂPUȘNEANU: Ce-e-e?

SPANCIOC: Dacă ții la țara aceasta, ai să
faci cale întoarsă.

LĂPUȘNEANU: Să fac cale întoarsă? A,
stolnice, cine-mi ești? Dar tu, tu, Stroici,
mezinul meu, fîrtatul meu de bătlăli și
izbinde, tu ce zici?

STROICI (*moale*): Măria Ta... sîntem datori
a-ți spune adevărul.

LĂPUȘNEANU (*tunător*): Și care-i adevă-
rul? Unde-i adevărul?

SPANCIOC: Îți sîntem prieteni încă...

LĂPUȘNEANU: Minți, stolnice! Sînteți prie-
tenii boierilor care s-au vîndut Tomșei.
V-au îndopat spurcatul acela cu dregătorii.
V-ați umplut pungile. Vi-i moale și cald
pe cuptor, lîngă oalele din care vă lasă
a vă înfrupta, dumnealui, Ștefan Tomșa.
Acesta-i adevărul! Și-atunci, cum o să
vă placă de unul care vine să vă răs-
toarne din cuibșoarele voastre?!

STROICI: Doamne...

LĂPUȘNEANU (*cu amărăciune*): Mă uit în
ochii tăi, comisule Stroici, și nu știu ce
să mai cred! Și eu, care mă bucuram!
Care vă așteptam ca pe răsăritul soarelui
după întunecimea nopții. Ce batjocură!

STROICI: Măria Ta, eu te-am prețuit cîndva
ca pe-un frate mai mare...

LĂPUȘNEANU (*aprig*): Nu, jupîn Stroici.
nu mă lua cu bînișorul. Ți se citește vîn-
zarea pe față. Ați crezut c-o să-mi plec
urechea la...

SPANCIOC (*cu brutalitate*): Doamne!... țara
nu te vrea!

LĂPUȘNEANU (*descumpănît o clipă*): Cum?

SPANCIOC: Precum am spus. Nu te vrea!

LĂPUȘNEANU: Ești încredințat de asta,
boier Spancioac?

SPANCIOC: Sînt!

LĂPUȘNEANU (*rinjind*): Ha! Nevrednici-
lor! Nu țara... Voi... voi nu mă vreți!
(*Strigă.*) Bogdane!

BOGDAN (*din fund*): Poruncă, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU: Adu-l aici pe comisul Dra-
gomîr.

BOGDAN: Îndată. (*Iese din scenă.*)

LĂPUȘNEANU: Acum două zile l-am repezit
înainte pe comisul Dragomîr. l-am zis să
dea șfară în țară că vine Vodă Alexandru
Lăpușneanu într-a doua lui domnie. l-am
zis să descoase oamenii, să aplece gîn-
desc... Comisul s-a întors mai adineaori
cu răspunsul. O să-l pun să-l înșire din
nou în fața voastră.

DRAGOMIR (*intrînd*): M-ai chemat, Doam-
ne?

LĂPUȘNEANU: Ce aflat-ai pe acolo pe
unde-ai colindat, Dragomire, despre ve-
nirea noastră în noua domnie?

DRAGOMIR (*umflat*): O, Mărie Doamne, aş putea jurui că soarele de pe cer îţi luminează calea. Se veselesc toţi că te vor avea domn şi se bulucesc în întâmpinarea Măriei Tale...

LĂPUŞNEANU: Ai cercetat bine! N-or să fie şi vreunii cu cugetele mai întunecate?

DRAGOMIR: Ferit-a sfîntul! Pun cheazăşie.

LĂPUŞNEANU (*sfidător*): Aţi auzit, boierilor? Toţi, în afară de voi, mi se închină cu supunere. Vă uitaţi la mine cu îndoielă! Am ţăria a vă pofti să vă îndoiţi cu ochii şi cu urechile voastre. Comisule Dragomir...

DRAGOMIR: Poruncă, Măria Ta...

LĂPUŞNEANU: Oamenii din satele acestea, de peste medean, care stau îngrămădiţi la hotarul taberei noastre...

DRAGOMIR: Da, stăpîne...

LĂPUŞNEANU: Să-i lase străjile a se apropia încoace.

DRAGOMIR: Numa-ndată, Măria Ta! (*lese, grăbit*.)

LĂPUŞNEANU (*către cei doi*): Ții prinsoare, boier Spancio?

SPANCIOC: De ce nu?!

LĂPUŞNEANU: Eşti trufaş, stolnice! Dar, bagă de samă: de va fi așa precum spun eu, vă leg pe amîndoi de coada unui armăsar neîmblînzit şi vă slobozesc în mulţime.

SPANCIOC: Şi dacă nu va fi așa?

LĂPUŞNEANU: Cum, adică?

SPANCIOC: Dacă se vor afla acolo şi unii care n-or să te întâmpine cu strigări de slavă şi bucurie? Prinsoarea la ce te îndatorează, în schimb?

LĂPUŞNEANU: Ziceţi voi!

SPANCIOC: Să-i primeşti pe boierii care au venit odată cu noi şi aşteaptă în poiană. Să ne sfătuim laolaltă, cum, ce are de făcut fiecare, ca țara să nu sufere.

LĂPUŞNEANU (*sarcastic*): „Țara”...? Sau voi? Ei, fie! Mă învoiesc. (*Din culise se aude crescînd rumoarea unor glasuri*.) O să vă văd cînstile obrazuri tîrîte prin colbul drumului şi-o să rid din toată pofta inimii.

DRAGOMIR (*revine, grăbit şi așerat*): Măria Ta, norodul s-a adunat în fața cortului.

LĂPUŞNEANU: Poftiți, boieri dumnea-voastră.

(*Iese în ușa cortului, de unde privește în culise: în clipa aceea, răsună uralele mulțimii. Vodă își îndreaptă umerii, sfidător.*)

DRAGOMIR (*lingușitor*): Iată, Măria Ta! Numai slavă şi bucurie!

(*Uralele continuă.*)

LĂPUŞNEANU: Armașule!

ARMAȘUL: Poruncă, Măria Ta!

LĂPUŞNEANU: Să pregătiți un armăsar din cei mai nărăvași şi două frînghii zdrene.

ARMAȘUL: Am înțeles, Măria Ta! (*Iese.*)

DRAGOMIR: E aci toată suflarea aşezărilor

din Valea Tecucuiului. Se pleacă toți la picioarele Măriei Tale... (*Urale.*)

SCUTIERUL (*care s-a strecurat în spatele Domnitorului, îi șoptește*): Nu toți!

LĂPUŞNEANU: Cum?

SCUTIERUL: Drept în fața ta, Doamne, se află o bătrînă care tace. O vezi, stăpîne?

LĂPUŞNEANU (*printre dinți*): Mda!

SCUTIERUL: Dar ceilalți n-au zărit-o... lasă!

LĂPUŞNEANU (*oțărîndu-se*): Am zărit-o eu! Şi asta mi-i de-ajuns. (*Tare.*) Stolnice Spancio, pe bătrîna aceea ai văzut-o?

SPANCIOC (*surprins*): Nu, Luminăția Ta. Abia acum o văd.

LĂPUŞNEANU (*tăios*): Dar domnia ta, comisule Dragomir?

DRAGOMIR: Nu... n-o văd... nu văd nici o...

SPANCIOC: Stă multă ca o stană de piatră!

LĂPUŞNEANU: O vezi, Dragomire? Se uită la mine de parc-ar vrea să mă sfîrtece în buchele!

DRAGOMIR (*grăbit*): Ei, o biată nevolnică, pesemne. Sînt aci mii de guri care strigă...

LĂPUŞNEANU: Dar mie-mi pasă mai mult de una singură care tace. De ce tace?

SPANCIOC: S-o întrebăm!

LĂPUŞNEANU: Să fie adusă încoace!

(*Comisul dispare în culise, în timp ce Lăpuşneanu reintră în cort şi aşteaptă cu privirile încruntate; după o clipă, Dragomir reapare, împingînd înaintea lui o bătrînă.*)

DRAGOMIR (*imbrîncind-o*): Dă în genunchi, femeie, la mila Măriei Sale.

LĂPUŞNEANU (*sever*): N-o brufteului! (*O secundă, Domnitorul şi femeia se înfruntă în priviri.*) Cum e pe-aci, mătuşă?

BĂTRÎNA (*are o faţă chinuită şi brăzdată de necazuri, dar privirea mîndră, senină, ca şi ținuta dreaptă şi vorbirea ei sobră, cumpănită şi demnă, îi dau o strălucire aproape nepămîntenească; răspunde calmă, cu subînțelesuri, fără a pleca ochii*): N-a mai plouat de mult, Mărite Doamne!

DRAGOMIR (*printre dinți*): Pleacă-ți fruntea, nevrednico, dinaintea Măriei Sale.

LĂPUŞNEANU: Las-o, Dragomire! Ia spune, mătuşă: se bucură oamenii că vine domn nou în Scaunul țării?

BĂTRÎNA: S-or bucura... unii!

LĂPUŞNEANU: Unii?! ...Dar... alții?!

DRAGOMIR (*încet*): Ia seama, femeie!

LĂPUŞNEANU: Dă-i pace! Dumneata nu te bucuri, mătuşă?

BĂTRÎNA: S-a useat pomul, Doamne! Prea multe omizi.

LĂPUŞNEANU: Cum, adică?

BĂTRÎNA: Sînt o femeie proastă, Măria Ta.

LĂPUŞNEANU (*scurt*): Nu ești! (*Aspru.*) Vorbește, cînd îți poruncesc!

BĂTRÎNA: Ne-am bucurat prea mult în ultima vreme, Măria Ta.

LĂPUŞNEANU: În ce fel?

BĂTRINA : O dată, cînd măria sa Iacov Eraclid a luat tronul Moldovei.

LĂPUȘNEANU (*minios*) : Despotul ? Te-ai bucurat ?

DRAGOMIR : Ia seama, femeie, la ce grăiești.

BĂTRINA (*senină*) : Păi, nu trebuie să te bucuri cînd vine domn nou la cîrma țării ?

LĂPUȘNEANU (*intunecat*) : În două rinduri m-am ciocnit de oștile Despotului...

BĂTRINA : Doi fii mi-am pierdut în cele două rinduri ale Măriei Tale.

DRAGOMIR (*amenințător*) : Femeie !

LĂPUȘNEANU : Las-o ! Și-apoi ?

BĂTRINA : Apoi, a venit dumnealui Ștefan Tomșa, să-l alunge pe Despot. Tomșa l-a pălit cu buzduganul și l-a răpus. Și tot atunci l-au răpus și pe cel de-al treilea fecior al meu, care luptase în oastea Despotului. După care ne-am apucat și l-am plîns pe bietu' fecioru-meu, iar apoi ne-am bucurat că s-a urcat pe tron Vodă Ștefan Tomșa. Acum vii Măria Ta, să-l doborî pe dinsul. Și-o să ne bucurăm iar, e-avem ocîrmuire nouă. Dar cît o să mai tîină ?

LĂPUȘNEANU (*ars*) : Ce ? Domnia mea ?

BĂTRINA : Nu, „bucuriile” astea ! Căci la fiecare din ele mi-am pierdut cîte o sfoară de pămînt, ca să fac cele de cuvîntă pentru îngropăciune.

LĂPUȘNEANU : Hm ! Ai limba ascuțită, femeie ! Prea ascuțită pentru auzul unui domnitor. Nu, Dragomire ?

DRAGOMIR : Da, Mărite Doamne. E o bătrînă neghioabă...

LĂPUȘNEANU : Nu e neghioabă. E cutezătoare. A cutezat să-mi arunce-n față toată obida ei. Nu-i așa, mătușă ?

BĂTRINA (*demnă*) : Măria Ta ai întrebat, iar eu am răspuns.

LĂPUȘNEANU : Nu mi-ai răspuns. Te-am întrebat : se bucură oamenii că vine iar Vodă Alexandru Lăpușneanu în Scaunul țării ?

BĂTRINA (*după o clipă de gîndire*) : Grea întrebare, Măria Ta. E ca și cum ai întreba dacă se bucură omul că vine vara, sau iarna, sau primăvara... Omul trage nădejde, Doamne ! Vara, el zice c-o să-i fie mai bine ca-n iarnă ! Iarna... el trage nădejde c-o să treacă mai repede ! Rămîne acum ca vrerea Măriei Tale s-aleagă ce va fi : vară îmbelșugată... sau iarnă aspră pentru norod.

DRAGOMIR (*infuriat*) : Netrebnico ! Lipsești de-aici ! Nu așa se vorbește cu Vodă !

LĂPUȘNEANU : Vezi ? Comisul Dragomir știe cum se vorbește cu Vodă. El a chezășuit chiar că tot norodul se bucură de venirea mea la domnie. Dreptu-i, Dragomire ?

DRAGOMIR (*moale*) : Da, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU : Numai că, iată, aici, o femeie amărîtă care-l înfruntă pe Domnul țării. Deci, cheamă-l pe Armaș, Drago-

mire, fiindcă așa ceva Domnul nu poate îngădui.

DRAGOMIR : Desigur, Mărite Doamne. Să fie osîndită după cum merită. (*Strigă.*) Armașule !

ARMAȘUL (*intră*) : Poruncă !

LĂPUȘNEANU : Tare mi-i teamă că nu m-ai priceput, Dragomire ! Domnia ta mi-ai dăruit o salbă de vorbe frumoase. Și-ți mulțumesc. Dar ce sprijin are Domnul țării în vorbele fără temeii ? Pe spusele deșarte ale unui dregător, Vodă se poate face de ocară. Nu ? Sau într-o bătălie... De s-ar încrede în sfaturile înșelătoare ale unor asemenea slujitori, un domnitor își pierde tronul. (*Aspru.*) Mi-ai dăruit o salbă de vorbe găunoase, comisule Dragomir.

DRAGOMIR : Măria Ta... mă jur e-am întrebat... m-am dus prin sate, prin tîrguri și pe oriunde am fost...

LĂPUȘNEANU (*incruntat*) : Ce pus-ai chezășie pentru vorbele domniei tale ? O mină ai pus ? Mîna dreaptă, desigur, cu care ai juruit ! Și ochii, nu ? Ochii cu care m-ai privit în față...

DRAGOMIR (*ingrozit*) : Doamne, Mărite Doamne...

LĂPUȘNEANU : Și limba cu care m-ai amăgit, Dragomire, nu-i așa ? (*Aspru.*) Ia-l, Armașule ! Ia-l de aici pe comisul Dragomir...

DRAGOMIR : Indurare, Măria Ta !

LĂPUȘNEANU : Dă-l pe mîna gîdelui și spune-i ce-au pus chezășie dumnealui ! Și cu acelea ce le-au pus chezășie să plătească.

ARMAȘUL : Am înțeles, Măria Ta.

DRAGOMIR (*se îndepărtează, urlînd*) : Indurare... e o femeie nebună... îndurare...

LĂPUȘNEANU : Asta, ca să se ia sama și să nu se mai vină cu vorbe mincinoase la Domnul țării. (*Amenințător.*) Iar cu dumneata, femeie, ne-om mai întîlni noi.

BĂTRINA (*calmă*) : Bun e Dumnezeu !

LĂPUȘNEANU : Dar, ca să îți minte... (*Alt ton.*) Bogdane, dă-i femeii acesteia o pungă cu galbeni ! E puțin pentru trei feciori, mătușă, dar e mai mult decît nimic. Și să știi că Vodă Lăpușneanu vine într-a doua domnie cu gîndul întors către binele norodului. (*Bătrîna iese.*)

SPANCIOC : Doamne... avem o prinsoare...

LĂPUȘNEANU : Știu !

SPANCIOC : Boierii despre care ți-am vorbit așteaptă încuviințarea Luminăției Tale.

LĂPUȘNEANU : Bogdane, mergi și poștește-i încoace.

BOGDAN : Îndată, Măria Ta. (*Iese din scenă.*)

LĂPUȘNEANU : Sedeți ! Cine sînt boierii aceștia ?

SPANCIOC : Vornicul Moțoc, cu postelnicul Veveriță și cu logofătul Troțușan.

LĂPUȘNEANU : Hm ! Trei capete mai vîrstnice. Asta e bine ! (*Cu prefăcută seamănare.*) Voi doi, Spancioe și Stroici, ați rămas precum vă știm. Inimi aprige, bărbă-

tești ; iuți la mînic și dirzi la faptă. Îmi este pe plac firea omului tinăr, chiar așa, mai pripită, cum se arată a fi. Dar sint dornic s-aud și vorba unuia mai bătrîn, care să prefire mai cu înțelepciune ceasul de cumpănă în care se găsește țara.

STROIICI : Asta voim și noi, Doamne. Nu a te mînia cu orice chip. Ci a găsi calea de mijloc !

(Intră cei trei boieri.)

LĂPUȘNEANU : Bine ați venit, boieri dum-neavoastră !

MOTOC (și cu ceilalți doi se înclină, rezervați și demni) : Să fii, Luminăția Ta, să-nătos !

LĂPUȘNEANU (se încruntă o clipă, văzînd că boierii nu-i sărută poala mantiei pe care o poartă peste cămașa de zale, și se întoarce cu un aer întrebător spre vornicul Bogdan) : Schimbat-ai, vornice, obiceiurile Curtii domnești ?

BOGDAN : Ferească-mă sfîntul, Măria Ta ! *(Ascuit.)* Fără decît cinstitele fețe boierești au uitat, pesemne, că la închinăciune se cuvine a săruta și mantia Domnitorului.

(Pauză ; nici unul dintre cei trei boieri nu se mișcă.)

SCUTIERUL (care stă cuibărit în spatele Domnului, îi șoptește) : Nu-i întărita ! Nu-ți de nici un folos !

LĂPUȘNEANU (înțelegînd, într-o fracțiune de secundă, că pierde partida, schimbă tactica și, jucînd pe generosul, se apropie, prietenos, de cei trei boieri) : Dar cată a băga de samă că noi nu ne aflăm aci la Curte, ci într-o tabără de oșteni... *(Străduindu-se să zîmbească voios.)* Și, ca oșteni, se cade a ne supune altor obiceiuri. Nu ? *(Nimeni nu-i răspunde.)* Cum o mai duce cu sănătatea vechiul meu prieten, vornicul Motoc ?

MOTOC : Multumim Celui de sus că ne-au ajutat pînă acum să ne păstrăm buna purtare și vioiciune.

LĂPUȘNEANU : Dar, ședeți, boieri ! Ședeți ! De ce adăstați în picioare ? *(Nici unul nu se așază ; Lăpușneanu face un efort și trece și peste afrontul acesta ; oprindu-se în fața lui Veveriță.)* Oare au mai rodit via domniei tale, postelnice Veveriță, boabele acelea chihlimbarii de Cotnar, cu care te mîndrești în fiecare toamnă ?

VEVERIȚA (rece) : Au rodit, Înălțimea Ta.

LĂPUȘNEANU : Dar domnia ta, logofete, tot mare meșter la săgetatul cerbului ?

TROTUȘAN : Da, Doamne ! *(Înfruntîndu-l pe față.)* Și la mînuitul paloșului împotriva celor ce vin ca să lovească în marea boierime a Moldovei !

LĂPUȘNEANU (încet, printre dinți) : Cine ! *(Cu un gest scurt, a dus mîna la jungherul de la cîngătoare.)*

SCUTIERUL (îi șoptește, speriat) : Nu !

LĂPUȘNEANU (stăpînindu-se cu greu) :

Hm ! Mda ! Mi se umple inima de bucu-

rie că pot sta la sfat cu mai mari țării. Bogdane, medelnicerii să gătească toate cele de cuviință pentru cinstirea oaspeților noștri.

BOGDAN : Prea bine, stăpine ! *(Iese.)*

LĂPUȘNEANU (cu un ton cit mai firesc) : Murmură și cricnește împotriva lui Tomșa, norodul. Nu ? Așa am auzit. Și-am venit să-l izbăvesc de necazuri.

TROTUȘAN : Nu, Doamne !

LĂPUȘNEANU (candid) : Zis-ai ceva, logofete ?

TROTUȘAN (ferm) : Țara este liniștită.

LĂPUȘNEANU (stăpînindu-se) : Mărturisesc că m-aș veseli să fie așa... Totuși, logofete, la urechile mele ajuns-au nu o dată oftaturile norodului năpăstuit de domnia lui Tomșa. Oftaturile acestea m-au adus încoace.

TROTUȘAN : Poate că Luminăția Ta ai auzit lucrurile precum nu sint. Pe noi, obștea boierimii ne-au trimis să-ți spunem că nu te vrea, nici nu te iubește... Și să te întorci din drum, înainte ca...

LĂPUȘNEANU (îzbucnește) : Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau ! Și, dacă voi nu mă iubiți, eu vă iubesc pre voi... Și voi merge înainte, ori eu voia, ori fără voia voastră.

VEVERIȚA : Înălțimea Ta...

LĂPUȘNEANU : În prima mea domnie, m-am arătat blînd și omenos. Și n-ați prețuit. Ați tras toți în toate părțile. M-ați vîndut, care cum ați putut. De data asta, viu cu mina pe jungher. Să vă fie pildă cum l-am pedepsit pe comisul Dragomir. Voi ați fărîmitat Moldova într-o puzderie de stăpîniri. Eu am s-o strîng la loc. Fiecare din voi taie și spînzură după plac pe obcina lui. Eu am să-i tai și să-i spînzur pe toți cei ce n-or să păzească un singur plac : pe al Domnitorului ! E vremea să se afle că Moldova nu-i o ogradă lăsată de izbeliște ! Auziți ?

TROTUȘAN : Boierii sint hotărîți a pribegi pe la unguri, pe la leși ori pe la tătari, pe unde au rude și prieteni. Vor veni cu oști străine și va fi amar și vai...

LĂPUȘNEANU (aprins) : Așa, va să zică ? Voi vreți ca moșia noastră să cadă de isnoavă în călcarea străinilor ? Multe căpetenii de boieri sint gata să-și vîndă chiar și țara de dragul cîtorva pungi cu aur. Ei, iaca, eu am de gînd să păzesc obcina pîrintească ! Și-o s-o păzesc chiar de va fi să vă sfărîm maselele din gură cu buzduganul acesta. Și vouă... și ticălosului de Tomșa !

VEVERIȚA : Ticălos nu poate fi acel ce s-au învrednicit a se numi unsul lui Dumnezeu.

LĂPUȘNEANU (furios) : Dar, oare, nu sint și eu unsul lui Dumnezeu ? Nu mi-ați jurat și mie credință, cînd eram numai stolnicul Petrea ? Nu m-ați ales voi, dintre voi ? Cum au fost oblăduirea mea ? Ce sînge am vărsat ? Care s-au întors de la

uşa mea, fără să cîştige dreptate şi min-
giere? Iar acum nu mă vrei, nu mă
iubiţi? (*Izbucneşte într-un ris sălbatic.*)
Ha-ha-ha! Ei, las' că pe oştenii mei o
să-i iubiţi!

SPANCIOC: Cu ce vei plăti simbrile lefe-
giilor ce-i aduci cu Domnia Ta?

LĂPUŞNEANU: Cu averile voastre, nu cu
banii ţăranilor pe care-i jupuîţi voi. Voi
mulgeţi laptele ţării, iar norodul geme
la asuprirea voastră. Dar au venit vremea
să vă mulg şi eu pre voi! Şi să mai dăm
dreptate şi celor ce vă rabdă silniciile.

STROIICI: Ține sama, Înălţimea Ta...

LĂPUŞNEANU (*crunt*): Ține sama, comisule
Stroici, că ascuţişul săbiei mele te-a apă-
rat o dată, cînd erai încolţit...

TROTUŞAN (*truşas şi ameninţător*): Destul,
boieri! Vorbă multă, sărăcia omului!
(*Către Lăpuşneanu.*) Datori sîntem a te
încunoştiinţa. Ştim cu ce oaste de strîn-
sură vii împotriva lui Tomşa. Nu-l vei
răzbi! Oştile noastre îi stau într-ajutor.
Vom ridica de cinci ori mai mulţi lefegii
decît ai Domnia Ta. Avem călărime de
la leşi şi de la unguri, berechet. Aşa că
ia aminte la vorbele mele şi cată să te
feresti a da peste noi, de nu vrei să...

LĂPUŞNEANU (*scos din fire*): Să vă feriţi
voi, nevrednicilor! Voi! De nu vrei să
fac din ciolanele voastre surle, iar din
pielea voastră căptuşeală dobelor mele!

TROTUŞAN (*semet*): Să mergem, boieri
dumneavoastră! (*Iese, urmat de ceilalţi,*
care au schiţat cite o urmă de închină-
ciune către Vodă.)

(*Lăpuşneanu se întoarce spre Scutier,*
care elatină din cap, cu un aer de reproş.)

SCUTIERUL: Tttt!

LĂPUŞNEANU: Ce-i? Ce dai din cap ca o
babă colţoasă? Am năruit totul, nu-i aşa?

SCUTIERUL: Mai mult decît totul.

LĂPUŞNEANU: Şi doar ce le-am spus?

SCUTIERUL: Vorbe smintite! Cu duimul!

LĂPUŞNEANU: Cum?

SCUTIERUL: Averile lor! Se poate? Toamai
de ele să te legi? Ocărăşte-l pe boier,
scoate-i ochii, taie-i limba, dar nu-i sco-
toci în pungă! Toamai Măria Ta n-o
ştii?

LĂPUŞNEANU: Dar ce-ai fi vrut? S-ajung
slugă la dirloagă? Ei, iaca, n-am să le
fac pe plac!

SCUTIERUL (*cu gravitate, apăsător*): Ba ai
să le faci!

LĂPUŞNEANU (*ars*): Ce-e-e?

SCUTIERUL: Sau să te faci, că le faci!

LĂPUŞNEANU (*devine atent; un suris tainic*
îi înfloreşte în colţul gurii): Ei! (*Către*
Scutier.) Vulpe! Dar n-ai văzut cum au
plecat? Turbaţi!

SCUTIERUL: Cată să-i înturnăm. Îi întur-
năm şi-i îmbunăm! Care-i mai lesnicios
de cumpărat dintre ei?

LĂPUŞNEANU: Cel deprins a se ciocol pe
la toţi domnii: Moţoc!

SCUTIERUL: El l-a vîndut pe Despot.

LĂPUŞNEANU: M-a vîndut o dată şi pe
mine.

SCUTIERUL: Deci, îl va vinde şi pe Tomşa.
Cheamă-l, stăpîne!

LĂPUŞNEANU: Bogdane! (*Între Bogdan.*)
Mergi după vornicul Moţoc şi zi-i că
Vodă îl poşteşte...

SCUTIERUL: Nu, Doamne! (*Accentuînd.*)
Îl roagă!

LĂPUŞNEANU (*ezită o clipă*): Ba nu... îl
roagă să se întoarne. Iar pe ceilalţi cu-
metri cu zobone boiereşti, opreşte-i să nu
plece.

BOGDAN: Am înţeles, Măria Ta.

SCUTIERUL (*încet, către Domnitor*): Şi
Doamna, stăpîne!

LĂPUŞNEANU (*nedumerit*): Doamna!?

SCUTIERUL: Doamna ţării! Nu se cade să
lipsească! (*Coboară vocea.*) Vei şti de în-
dată pentru ce.

LĂPUŞNEANU: Armaşul s-o poştească pe
Doamna mea încoace! (*Bogdan iese:*
Vodă, către Scutier.) De ce?

SCUTIERUL: Boierii-ţi vor cere cheazăii. Şi
ce ai Măria Ta? Nimic, decît pe Ea, fiica
lui Petru Rareş. În cuvîntul ei se vor
înerede.

LĂPUŞNEANU (*sumeşindu-se*): Cuvîntul ei?
Neghiobule! Ea n-are cuvînt în faţa mea!

SCUTIERUL: Îl va avea!

LĂPUŞNEANU: Ce?

SCUTIERUL: Măcar de data asta. (*Mîşcare*
la Lăpuşneanu.) Nu, nu te oţări. Gîndesc
în locul tău, stăpîne. N-ai încotro! Bo-
ierii-s tari! Oştirea lor de-l sprijină pe
Tomşa, nu-l vei putea răzbi. (*Doamna*
între, face doi paşi şi se opreşte, dreptă,
nemişcată, privindu-l pe Vodă cu un aer
întrebător. Scutierul îi şopteşte lui Vodă.)
Pleacă-ţi fruntea!

LĂPUŞNEANU (*mirie prin colţul gurii către*
el): Cum?

SCUTIERUL: O pleacăciune! Trebuie!

LĂPUŞNEANU (*schitează o pleacăciune stîn-*
gace): Doamnă...

SCUTIERUL: Vorbe smerite...

LĂPUŞNEANU: Te-am pofţit...

SCUTIERUL: Nu!

LĂPUŞNEANU: Adică... te-am rugat.

SCUTIERUL: Aşa!

LĂPUŞNEANU: Te-am rugat a pofţi încoace,
pentru că... (*Se uită întrebător la Scu-*
tier.)

SCUTIERUL (*şoptindu-i*): Vorbe dulci!

LĂPUŞNEANU: Pentru că doream să-mi fii
aproape... să ne sfătui...

SCUTIERUL (*supărat*): Ce naiba! De dra-
goste nu ştii nimic a zice? E femeie!

LĂPUŞNEANU (*se apropie încet de ea. Şi,*
pe măsură ce vorbeşte, nu se mai ştie
dacă e sincer sau nu): Chipul Domniei
Tale... îngăduie-mi a-l privi! Eşti ca o
adiere de primăvară, Doamnă!

SCUTIERUL *(îi suflă, multumit)*: Așa, așa !
DOAMNA *(plăcut surprinsă)*: Am venit în grabă...

LĂPUȘNEANU *(s-a oprit în fața ei)*: Graba îți șade bine, Doamnă ! Îți înfloresc bujorii în obraji... Și tremurul petalelor de trandafir văd cum îți flutură pe buze !

DOAMNA *(surprinsă și măgulită)*: Ești prea bun, Doamne !

LĂPUȘNEANU *(cu un accent de sinceritate)*: Nevolnic sînt ! Cum de nu văd tot timpul minunățiile ce le ascunzi în ființa ta ? *(Furat de propriile lui cuvinte.)* Ai atîta lumină în ochi... Și-atîta farmec îți înconjoară făptura, încît... *(O îmbrățișează.)* O ! Doamna mea dragă !

SCUTIERUL *(cu un aer tragicomic)*: Poftim de vezi la ce-am ajuns ! *(Îi suflă Domnitorului, trăgîndu-l încet de pulpana mantiei.)* Mai sînt și altele de vorbit, Măria Ta. Ai uitat ?

LĂPUȘNEANU *(se desprinde, redevenind cel de dinainte)*: E vremea, Doamna mea, să-mi stai într-ajutor. Voiesc s-ajung la înțelegere cu boierii.

DOAMNA *(mirată)*: Și-n ce fel pot eu să te ajut ?

LĂPUȘNEANU *(solemn)*: Fiica lui Petru Rareș va ști să întărească, prin cuvintele ei, spusele mele către trimișii boierimii.

DOAMNA *(după o clipă de gîndire)*: Ce le vei spune ?

LĂPUȘNEANU *(înfuriindu-se)*: Îți e de trebuință ca s-o știi ?

SCUTIERUL *(trăgîndu-l de pulpană)*: Ssst ! Nu așa ! Învăță a te smeri ! Mai întîi în fața ei... ca s-o poți face apoi în fața boierimii.

LĂPUȘNEANU *(către Scutier, printre dinți)*: Afurisit mai ești !

SCUTIERUL *(îi suflă, insistent)*: Învrăjbi-rea ! Să piară învrăjbierea !

LĂPUȘNEANU : Voiesc a face... să piară învrăjbierea dintre noi. Și să trăiesc în bună pace cu boierimea țării.

DOAMNA : Înțelepte vorbe !

LĂPUȘNEANU : Atuncea, mergi...

SCUTIERUL *(îi suflă)*: Rogu-te...

LĂPUȘNEANU : ...rogu-te, Doamnă, de-ți pune hlamida și podoabele regești. Vreau să-i primim pe solii marii boierimi cu toată cinstea cuvenită.

DOAMNA : Merg să-ți împlinesc voia, Măria Ta ! *(Iese.)*

LĂPUȘNEANU *(înfuriat, către Scutier)*: Măscări și vorbe mincinoase ! Să mă ascund în umbra lor ! De ce ? Urit-am totdeauna înșelăciunea ! De ce s-o fac acum ?

SCUTIERUL : Învăță a te smeri !

LĂPUȘNEANU *(înfuriindu-se)*: În fața cui ? În fața acestor trîntori de care e nevoie să curățim stupul ? Văzut-ai cum s-a su-

mețit logofățul ? Cu scribă s-a uitat la mine cînd a ieșit.

SCUTIERUL : Trotușan ? E stilpul țării !

LĂPUȘNEANU : Un stilp pe care am să-l tai bucăți !

SCUTIERUL : Învăță a te smeri !

LĂPUȘNEANU : Taci, cobe !

SCUTIERUL *(din ce în ce mai insistent)*: Mă închin vouă, boieri dumneavoastră...

LĂPUȘNEANU : Ce-e-e ? Țării mă închin — nu lor !

SCUTIERUL : Așa le vei grăi !

LĂPUȘNEANU : Să mă ploconesc ?

SCUTIERUL *(imperturbabil)*: Și făgăduiesc să nu ies niciodată din cuvîntul sfetnicilor și dregătorilor mei !

LĂPUȘNEANU *(turbat)*: A ! Suflet păcătos ! Așa mă înveți ? ! Voiești s-ajung de risul lor ? *(Îa harapnicul și-l lovește.)*

SCUTIERUL : Mă închin... *(Se ferește și continuă să vorbească printre lovituri.)*

LĂPUȘNEANU : Taci, cine ! Te fărîm !

SCUTIERUL : Și făgăduiesc...

LĂPUȘNEANU : Nu taci ? Să mă vind lor ?

Asta voiești ?

SCUTIERUL : Făgăduiesc să nu ies niciodată...

LĂPUȘNEANU *(lovindu-l)*: De limbă am să te spînzur ! Taci !

SCUTIERUL : ...din cuvîntul sfetnicilor și...

LĂPUȘNEANU : Javră blestemată ! Nicidecum !

SCUTIERUL : Făgăduiesc să nu ies...

LĂPUȘNEANU *(urlă)*: Taci, vierme ! Taci ! *(Îl lovește.)*

SCUTIERUL : Făgăduiesc...

LĂPUȘNEANU : Moartea, mai curînd ! E împotriva firii mele ! Nu pricepi ?

SCUTIERUL : Făgăduiesc...

LĂPUȘNEANU *(lovindu-l)*: Teucid ! Taci ! Teucid !

SCUTIERUL : Făgăduiesc...

LĂPUȘNEANU *(lasă brațul în jos, ostentiv, descurajat, înfrînt de îndărătnicia Scutierului ? șoptește)*: Făgăduiesc...

SCUTIERUL *(îmboldindu-l să continue)*: ...să nu ies...

LĂPUȘNEANU : ...să nu ies...

SCUTIERUL : niciodată...

LĂPUȘNEANU : ...din cuvîntul...

SCUTIERUL : ...sfetnicilor...

LĂPUȘNEANU *(cu un efort)*: ...și dregătorilor mei !

SCUTIERUL : Amin !

LĂPUȘNEANU *(ca trezit dintr-un vis, abia acum își dă seama că a rostit ceea ce vroia Scutierul, îl privește o clipă admirativ, amuzat de situație, și izbucnește în ris)*: Ha-ha-ha-ha ! Viclean mai ești ! *(Se lasă jos lîngă Scutier și-l ia pe după umeri cu un gest de tandrețe, șoptindu-i la ureche.)* Știi, afurisitul ? De multe ori mă întreb : de fapt, carele dintre noi e Domnul... și carele e Scutierul ? ! ?

TABLOUL II

Decor : o sală din palatul domnesc ; cortina se deschide încet, în timp ce, în culise, crește vacarmul unor glasuri femeiești, din care, la un moment dat, se desprinde un strigăt ascuțit.

O VOCE : ...Ai să dai samă, Doamnă !

(*În scenă intră, cu pas grăbit, Doamna Ruxandra ; închide ușa, speriată, și se ascunde într-un jilț, astupându-și urechile cu palmele, ca să nu mai audă strigătele de afară.*)

SCUTIERUL (*traversează scena, murmurând, ginditor*) : Ai să dai samă, Doamnă ! Ce cumplită amenințare ! Dar cui are să deie samă ? Lor ? (*Arată spre cei trei boieri și dispare în culise.*)

TROTUȘAN (*intră urmat de vornicul Moțoc și de Spancioc, toți trei cu figurile încruntate, rău prevestitoare*) : Ai să dai samă, Doamnă ! Ai auzit ? Nu-ți acoperi urechile ! Se cade să ne ascuți !

MOȚOC (*către Spancioc*) : Stai de veghe, boier Spancioc, ca să putem vorbi în tihnă !

(*Spancioc iese.*)

TROTUȘAN : Mărită Doamnă, ești suflet de creștin. Oare nu te umplu de mîhnire lacrimile jupîneselor văduve ? Atîtea lacrimi se varsă la ușa Măriei Tale ! Și toate strigă răsplătire la Sfînta născătoare pentru sîngele pe care-l risipește sălbaticul tău soț !

MOȚOC : Eu despoaie de averi pentru cea mai mică pricină.

TROTUȘAN : Ne lasă pe drumuri.

MOȚOC : Mereu alte lacrimi, alte blesteme se adună la pragul Măriei Tale...

TROTUȘAN : Cit o să mai țină năpăstuirea boierilor ! Noi toți am crezut în buna lui făgăduială de pace. Măria Ta ai cheazăsluit c-așa va fi ! Ai auzit-o pe jupîneasă de-afară ? Acum, el prăpădește viețile boierilor fără milă !

MOȚOC : E crunt și sîngeratec !

DOAMNA : Și ce să fac, boieri dumnea-voastră ? Ce pot eu să fac ?

TROTUȘAN (*sumbru*) : Să ți-l smulgi din inimă, ce pe-un ghimpe veninos. Să-l blestemi !

MOȚOC : Să pui zăbranie negru de ură și de scîrbă pe sufletul Măriei Tale. Să ne ajuti să-l surpăm din domnie.

TROTUȘAN : Vrem să aducem în scaunul țării un domn care să ne fie prieten, nu dușman !

DOAMNA : Boieri... gîndiți-vă... e soțul meu !

TROTUȘAN : Soțul ? Ai uitat, Mărită Doamnă, cum s-a făcut astă căsătorie ! Ai uitat, oare, cum ți-a silnicit însăși voînța ta ? Adu-i aminte, vornice, de cum a fost atunci. Vodă Petru Rareș abia se stînsese din viață...

MOȚOC : Mama Domniei Tale ți-au găsit degrabă un bărbat, pe boier Joldea, și l-au înscăunat domn. Ții minte ? Boierii te adăpostiră în conacul de la Șipote, pe Jijia, cînd au năvălit acolo Lăpușneanu și cu sluga lui credincioasă, vornicul Bogdan...

(*Lumina scade în scenă pînă la întuneric complet ; apoi licărește o faclă, se aud pași și un spot de lumină cade pe colțul unde au apărut Lăpușneanu cu Bogdan, urmași la mică distanță de Scutier.*)

LĂPUȘNEANU : Aici nu-i nimeni !

BOGDAN : O caută oștenii prin toate ungherele conacului.

LĂPUȘNEANU : L-au ucis, va să zică, pe Ștefan Rareș ! Și cine : boierii lui tătine-său. De-ar ști sărmanul Petru Rareș, Dumnezeu să-l ierte !

BOGDAN : Au cruțat-o însă pe fiică-sa.

LĂPUȘNEANU : Ca s-o mărite cu Joldea și să pună mina pe tronul Moldovei. Bună socoteală ! (*Oftează.*) Eh ! Biată țară ! Prea multe haite îi dau tircoale.

SCUTIERUL (*intră*) : Măria Ta, am găsit-o !

LĂPUȘNEANU : Unde-i ?

SCUTIERUL : Iat-o ! (*Ruxandra apare la o mică depărtare, într-un spot de lumină.*) Aceasta e domnița Ruxandra !

BOGDAN : Ce poruncă dai asupra ei ?

LĂPUȘNEANU : În surghiun, la un schit.

BOGDAN : Mărite Doamne... e o copilă fragedă... și chipeșă...

LĂPUȘNEANU : Cu atît mai bine. L-a vrut de soț pe Joldea ? Să ispășească toată viața, ca soție a lui Hristos !

SCUTIERUL : Să ne gîndim o clipă : ea n-are nici o vină... Și-apoi, e atît de gingașă, în frumusețea ei...

LĂPUȘNEANU : Dă făclia mai aproape, Bogdane. (*O examinează.*) Mda, urîtă nu-i ! Dar tot la monastire îi e locul.

SCUTIERUL (*îi șoptește*) : Nu te pripri. E fiica lui Petru Rareș. Ai uitat ? Norodul l-a cînsit pe tatăl ei.

LĂPUȘNEANU : Toemai de aceea. Dacă o las aici, se va ivi un alt boier care să și-o facă nevastă ; fiecare nădăjduiește să cîștige inimile norodului cu amintirea lui Petru Rareș. Și, decît să am a mă lupta și cu odrasa acestuia...

SCUTIERUL : Dar ce de să te lupți, Măria Ta, cînd ar fi mai lesne să...

LĂPUȘNEANU (*fulgerat de un gînd*) : Ssst ! Taci ! (*Se gîndește o clipă, apoi se apropie grav și solemn de domniță*) : Ți-am

dăruit iertarea noastră, domniță ! (*Ruzandra tace, cu un aer neîncrezător.*) Șezi, copila mea ! Ești sfioasă ? Șezi aici ! (*O așază în jilt și-și trage un scaun alături.*) Liniștește-te ! Ți-i teamă de mine ?

DOAMNA (*cu o trufie aristocratică*) : Nu.

LĂPUȘNEANU : Nu ? Hm ! Erai micuță tare când te-am zărit, odinioară. Acum ești ani ai ?

DOAMNA : 17.

LĂPUȘNEANU (*tare*) : Bogdane !

BOGDAN : Poruncă, Măria Ta !

LĂPUȘNEANU : Schipa giuvaerghiul să-mi scoată, din pământ, din iarbă verde, o brătară de aur cu 17 mărgăritare.

BOGDAN : Am înțeles, Măria Ta ! (*Iese.*)

LĂPUȘNEANU : Îți plac brățărilor, domniță ?

DOAMNA (*rece*) : Da.

LĂPUȘNEANU : Vei avea podoabe după pofta inimii. Vei avea tot ceea ce-mi vei cere... (*O privește lung.*) Ești frumoasă, într-adevăr ! Oare cui îi era hărăzită frumusețea ta ? (*Îi ia mîna.*) Oare eu n-am dreptul ? ...Tremuri ? ! (*Cu o luciditate amară.*) Nu dragostea te face să tremuri ! (*Îi lasă mîna; cuprins de o mare tulburare.*) Aș vrea să-mi dăruiești... (*Rugător.*) Dăruiește-mi ceva, domniță ! Poți ? (*Ea tace.*) De ce taci ? Dăruiește-mi o clipă de părere că mă așteptai... că mă așteptai plină de dor... că tremurul tău e tremur de feciorelnică tulburare... și că pe nimeni altul nu-l voiai decît pe mine... (*Se apleacă spre ea; gata s-o ia în brațe.*) Spune-mi... Pe mine mă așteptai. Nu-i așa ? Pe mine ! Da ? (*Vrea s-o îmbrățișeze, dar ea se ferește.*)

SCUTIERUL : Nu-i cere ce nu-ți poate da !

LĂPUȘNEANU (*trist, întunecat*) : Hm ! Oare asta e ursita mea ? Să nu mi se dăruiască nimic... decît din silă... ori din violenție... Să fiu singur !

SCUTIERUL : Te mai întrebi ? Dovada e doar în fața ta !

LĂPUȘNEANU (*cu un zîmbet plin de amărăciune*) : Ai dreptate ! (*Sarcastic, către domniță.*) Atuncea cînd să vorbim de cununia noastră, preasfîelnică domniță. E de-ajuns dacă-ți spun că, de cum te-am văzut aci, m-am simțit prins în mrejele farmecelor tale ? (*Ea tace.*) E de-ajuns ! Acum privesc în ochii tăi și bag de samă că și eu îți sint drag. Nu-i așa că-ți sint drag, copilă a lui Petru Rareș... și că voinști a fi soața mea ? (*Ea tace, el reia, amenințător.*) M-ai auzit, domniță ? Te fac Doamna Țării Moldovei. Îți pare bine ? (*Ea tace; el o privește tăios.*) Hm ! Pare-mi-se că nu ești mindră numai la chip, ci și la fire. Prea mindră, pentru a fi rămas soția unui netrebnic ca Joldea. (*Aspru.*) Pentru ce l-ai vrut ? (*Ea tace.*)

SCUTIERUL : Cu rost are întrebarea asta ? Chiar de l-a vrut, ea n-o să-ți spună.

LĂPUȘNEANU : Boier Joldea e afară, legat fedeleș și cu spinarea burdușită de ghioagele lefegiilor mei. Multe ceasuri nu mai are. Dar n-ai de ce să-l căinezi. N-ai dorit niciodată să-i fii soață. Nu-i așa, copilo ?

DOAMNA (*fermă*) : Ba da !

LĂPUȘNEANU (*surprins, o clipă, de îndrăzneală ei*) : Strașnic răspuns ! Mi-o spui fățiș ? Ți-era drag, te pomenești ? Nu ? ! Răspunde !

DOAMNA : Mi-era !

LĂPUȘNEANU : Așa ?

SCUTIERUL : E trufașă ! N-ai s-o îngennuchi ușor !

LĂPUȘNEANU : Crezi ? (*Ride încetitor.*) He-he ! (*Strigă.*) Bogdane ! Unde e mișalnicul acela de Joldea ?

BOGDAN (*din culise*) : Aci, la pragul Măriei Tale, cum ai poruncit.

LĂPUȘNEANU : Deschide ușa ! (*Se proptește în prag, privind spre locul nevăzut din culise, unde se află Joldea.*) Uite-l, copilo ! Viermele ! Uite-l pe cel ce și-a îngăduit să ridice ochii către tronul Moldovei. Bogdane !

BOGDAN : Poruncă, stăpîne !

LĂPUȘNEANU : Dă-l pe mîna gidelui, să-l scurteze de-un cap.

DOAMNA (*cu o tresărire de spaimă*) : Nu !

SCUTIERUL (*îi șoptește Domnitorului*) : Vicleanule ! Ai lovit bine !

LĂPUȘNEANU (*cu falsă mirare*) : Zis-ai ceva, domniță ?

DOAMNA : Cruță-l !

LĂPUȘNEANU : De ce ? Ți-e milă de mișălul acesta ?

DOAMNA (*invinsă*) : Nu mai pot... E atîta urgie și moarte în jurul meu... Nu mai pot îndura.

LĂPUȘNEANU : Și ce voinști ? Să-i dau iertarea ? (*Apăsător.*) Mă rogi... ca să i-o dau ?

DOAMNA (*pleacă ochii*) : Da !

LĂPUȘNEANU : „Da, Măria Ta“ ! Așa se cuvine să-mi răspunzi. Sint Domnul țării și de-aci încolo sint și Domnul și stăpînul tău. Învață a-l cinsti pre Domnul țării... și a-l iubi pre stăpînul tău ! A-l iubi ! Pricepi ? Și, de pricepi, îngenunchează și sărută-mi dreapta ! (*Ea execută în mod mecanic cele cerute; el, cu un aer voievodal.*) Ridică-te, domniță ! (*Către cel de afară.*) Ai dobîndit iertarea, cine ! Dă mulțămire fiicei preacinstului Petru Rareș. Din dragoste pentru soața mea, îți dăruiesc viața ! Dar o osîndă tot vei primi. Bogdane, românul are o vorbă pentru de-alde ăștia. O știi ? Se zice că nu-și cunosc lungul nasului.

BOGDAN : Așa e, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU : Poruncesc, deci, să fie călugărit la sfînta monastire Proboata... (*cu ironie*) în preajma lăcașului de veci al preacuviosului Petru Rareș, al cărui ginere

a dorit să fie ! Dar, mai înainte de asta...
să i se taie nasul !
DOAMNA : Nu-u-nu !

(*Leșină : scena se întuneacă ; se introduce o trecere muzicală sau un gong și, la reaprinderea luminii, revenim la situația inițială. Doamna Rurandra, încadrată între Trotușan și Moțoc.*)

MOTOC : ...Ca o pasăre rănită ai tipat atunci. Și te-ai prăvălit pe podele, fără simțire...

TROTUȘAN : Așa s-a făcut însoțirea Înălțimii Tale cu Lăpușneanu, Mărită Doamnă ; cu silă, cu scribă, cu schingiuire și surghiun. Și Domnia Ta te simți legată, oare, de soțul acesta ? „Ai să dai samă, Doamnă !” Văzut-ai cine ți-a strigat asta ? Văduva stolnicului Ieremia. Capul bărbatului ei a căzut ieri pe butucul gidelui.

MOTOC : Mereu alte capete de boieri sînt ținute pe zidurile curților domnești.

TROTUȘAN : Nu te îngrozește atîta jale, Doamnă ?

DOAMNA : Dar ce să fac, boieri dumnea-voastră ? Spuneți-mi, ce să fac ?

TROTUȘAN : Să te alături nouă !

DOAMNA : Am să-i vorbesc. Să-l rog...

MOTOC : Nu. Asta să n-o faci. (*Perfid.*) Și-așa, viața Domniei Tale e în primejdie.

TROTUȘAN : Și a coconului Măriei Tale. A celui ce-ar veni moșten la tron.

DOAMNA (*nedumerită*) : De ce ? Nu vă în-teleg ! De ce ar fi el primejduit ? Sau eu ?

MOTOC : Știut este de Vodă că ții partea boierilor. Te va ierta, crezi ?

TROTUȘAN (*amenințător*) : Nici el nu te va ierta... și, mai ales, nici noi !

DOAMNA (*uimită*) : Voi ! ?

TROTUȘAN : Orice jivină hăituită se apără cu înverșunare. Și noi sîntem hăituiți rău, Doamnă ! Măria Ta ne ești trebuitoare astăzi ! Noi îți sîntem trebuitori mîine ! Pricepi ? Mamei viitorului Domn al Moldovei îi vorbesc ! De înțelepciunea Domniei Tale e legată soarta lui. Chibzuiește bine, deci. Și fără teamă ! Întreaga boierime a țării va face zid în jurul Măriei Tale. (*Tainic.*) Avem și sprijinul Ieșilor ; oastea lor ne va ajuta să-l înscăunăm domn pe cel dorit de noi.

MOTOC : Chibzuiește, Doamnă, pînă a nu fi prea tîrziu. Ieri l-au tăiat pe Ieremia. Azi-mine, cui îi vine rîndul ? ! Măriei Tale ? Nouă ?

DOAMNA (*înțioară*) : Sfinte Dumnezeule, ce cumplită groază îmi sădiți în suflet !

TROTUȘAN : Ajută-ne, Mărită Doamnă, și te vom ajuta.

DOAMNA : Cum să v-ajut ? În ce fel ?

TROTUȘAN : Vornicul Moțoc a pus la cale un șiretlic. Vom face astfel ca Vodă să se afle în mijlocul mai marilor boierimii. Sîntem cu toții șaptesprezece. La un semn, îl vom păli cu buzduganele și cu jungherele noastre.

MOTOC : Dar, ca să izbîndim, Domnia Ta ai o anumită treabă de împlinit. Numai dac-o să vrei, fără îndoială.

DOAMNA (*după o ezitare*) : Spuneți-mi-o !
TROTUȘAN : Să îndepărtezi în ziua aceea de lingă Vodă pe cei doi gealați ce-l păzeau cu atîta strășnicie.

MOTOC : Pe vornicul Bogdan și pe Armaș, cu ceata lui de oșteni.

DOAMNA : E foarte greu ce-mi cereți. Cum să-i îndepărtez ? Credeți că pot ?

TROTUȘAN : Ești Doamna țării. După Vodă, ești singura care le poate porunci.

DOAMNA : „După Vodă” ! Zis-ai bine, preacinstitute Trotușan.

MOTOC : Măria Ta mai ai, însă, și alte mijloace iscusite, cu care să-i ademenești. Ai aur, ai nestemate... ai jupinițe chipeșe, ce pot fura mințile oricărui bărbat.

SPANCIOC (*apare, grăbit*) : Veniți ! Vodă s-a întors la Curte.

TROTUȘAN : Fii binecuvîntată, buna noastră Doamnă !

MOTOC (*perfid*) : Cel de sus să te sfătuiască, pentru binele Măriei Tale și-al coconului ce-l vrei suit pe tron !

TROTUȘAN : Sorocul să nu-l uiți : la cea dintîi adunare a lui Vodă cu boierii.

MOTOC : Să ne vedem sănătoși și teferi, buna noastră Doamnă ! (*Au ieșit.*)

DOAMNA (*bate într-un gong mic și îndată apare o jupiniță tînără și frumușică*) : Ilinca !

ILINCA : Porunce, Măria Ta !

DOAMNA (*cu oarecare stîngherală*) : După cîte am băgat de samă, jupiniță Ilinca... matale fi cam faci ochi dulci... cuiva... cuiva de prin preajma Domnitorului !

ILINCA (*cade în genunchi, speriată*) : Iertare, Măria Ta !

DOAMNA : Ba nu... nu te cert... Vornicul Bogdan e un bărbat chipeș... Nu, nu te cert ! Dimpotrivă !

ILINCA (*îi sărută mîna*) : Dumnezeu să te răsplătească, buna mea stăpînă !

DOAMNA : Și, dacă ți-i drag într-adevăr... (*În culise se aud glasuri și intră Vodă.*) E Domnul ! Să mergem ! (*Vrea să plece spre fund.*)

LĂPUȘNEANU : Bună dimineața ! De ce pleci, Doamnă ?

DOAMNA : Bună dimineața, Măria Ta ! (*Se face că n-a auzit întrebarea și continuă să meargă spre ieșire.*)

LĂPUȘNEANU : Rămii ! Voiesc să stăm la sfat împreună.

DOAMNA : Du-te, Ilinca ! (*Jupinița iese.*)

LĂPUȘNEANU : Te uiți la mine atît de înfricoșată ! De ce ? (*Ea tace, el merge și se așază într-un fotoliu ; Vodă e schîmbat. Privirile îi sînt obosite ; o umbră de amărăciune i-a apărut pe față ; oftează, murmurînd ca pentru sine.*) Tare sînt ostenit, Doamnă ! (*Ridică ochii spre ea.*) Dar, oare, ce pricină te-au trezit așa de dimineață ?

DOAMNA (rece) : Lăcrimile unei japineze !
Măria Ta ! Văduva stolnicului Ieremia !
„Ai să dai samă, Doamnă !” — mi-a strigat. „Îl lași pe bărbatul tău să ne taie părinții, băbații și frații...”

LĂPUȘNEANU (cu amărăciune) : Ieremia ? !
Hm ! Știi ce punea la cale, stolnicul Ieremia ? Ei, Doamnă ! Multămește sfintului mare mucenic Dimitrie, izvoritorul de mir, al cărui hram se prăznuiește la biserica noastră din Pingărați, că l-am putut opri. Brațul lui Ieremia voia să te lase pe domnia ta văduvă și pe copiii noștri orfani ! (Cu un accent de sinceritate dureroasă.) Crezi că mi-i ușoară povara altor omoruri, Doamnă ? Oare bunul domniei tale părinte, cucernicul Petru Rareș, ai cunoștință ciți boieri a tăiat ? Erai fragedă în vîrstă. Oare crezi că lui i-a fost lesne să facă asta ? Dar ei ... ei sînt mereu la fel, Doamnă ! Doritori de schimbare. Gata să vîndă în orice clipă. Din schimbările de domni, mulți boieri au dobîndit averi și putere. Cînd m-au învins Despot în lupta de la Verbia, ce-a fost alta decît trădare ? Iar cei ce m-au vîndut și-au căpătat slujbe grase în domnia lui Despot nu fuseseră, mai înainte, dregătorii mei ?

DOAMNA (ca un ecou) : Și sînt și-acum !

LĂPUȘNEANU : Ce-ai zis ?

DOAMNA (stîngerită că tocmai ea a făcut această constatare) : Unii dintre aceia sînt din nou în slujba Măriei Tale !

LĂPUȘNEANU : Înțeleaptă vorbă ai rostit, Doamnă ! Dar, oare, ce voiesc aceștia ? I-am luat cu binisorul ! Domnia ta poți pune mărturie ! De ce nu se potolește ? Le-am respectat averile ! Ei de ce nu-mi respectă poruncile ? Voiesc să-i strîng în jurul tronului ! Să le arăt că lupii ce se ațin pe la hotare trag mari foloase din dezbinările noastre. Cum să-i înduplec, sfătuiește-mă, credincioasa mea Doamnă ? ! Cu moarte și urgie am încercat. Să mai încerc o dată, pe calea buniei înțelegeri... Nu ? Ce gîndești oare, Doamnă ? Să mă arăt blajin și atoațierător ? Să le deslușesc, cu vorbă de frate, ce voiesc de la dinșii... Mi-a dat un îndemn vornicul Moțoc. Am cugetat la el și zic că-i bun.

DOAMNA (care a devenit atentă) : Ce îndemn ?

LĂPUȘNEANU : Să fac o adunare cu cei ce-s fruntea boierimii. Prilejul cel mai bun, îl știi ; cel ce dezleagă limbile și inimile oamenilor : un ospăț ! M-am gîndit, prin urmare, să-i poftesc pe boieri la o masă de împăcăciune. Poate chiar mîine, nu ?

DOAMNA (alarmată) : Mîine ?

LĂPUȘNEANU : E sînta duminică și ne-am putea ierta unii pre alții sub oblăduirea Celui de sus. Cu acest prilej, gîndesc să încerc... poate mă lepăd și de... Ea !

DOAMNA : De cine ?

LĂPUȘNEANU (izbucind) : N-o mai pot opri ! Ajuns-am robul Ei ! Puterea Ei mă covîrșește ! Ea nu știe ce-i mila. Nu șovăie. Nu crută. Ea ucide ! Ucide chiar mai înaintea mea !

DOAMNA (nedumerită) : Cine ?

LĂPUȘNEANU : Faima ! Faima cruzimii mele ! Uneori, faima e mai tare decît cel ce-o poartă ! Da, da ! Să mă crezi, Doamnă ! Mai tare și mai iute decît el. Adeseori, nici n-apue să ridice brațul, că cineva a și lovit în numele meu. Osînda ? Osînda mi-o smulge faima de pe buze, chiar mai înainte s-o rostesc. (Scutierul a apărut prin spatele lui Vodă și se ghemuiește pe-un scăunel, lingă dînsul ; observîndu-l, Vodă i se adresează cu jumătate de voce.) Grea și cumplită e povara propriei tale faime. Nu-i așa ?

SCUTIERUL (șoptit, cu un aer de dojană) : Nu fi înșelător, stăpîne ! Ea ți-e părtașă la domnie. Tu ți-ai făcut-o ! La această a doua domnie a ta. Ea te-a săltat în sa ! O știi ! Iar tu te-ai lăsat purtat de dînsa, ușor ca fulgul, bucurios, chiar !

LĂPUȘNEANU (cu ciudă) : Tu vorbești ? Cînd am căzut întîia oară din domnie, m-ai căinat că n-o aveam ! Faima e apa vie a aeluia ce cată a învinge.

SCUTIERUL : Sau a stăpîni.

LĂPUȘNEANU : Nu neapărat a stăpîni. Ce s-ar face comandantul unei oști, fără ascuțișul faimei lui în fața vrăjmașului ? Cum ar dobîndi Domnul ascultarea supușilor, fără tăria faimei lui ? Nu, Doamnă ?

SCUTIERUL : Deci, tot pentru a stăpîni.

LĂPUȘNEANU : Nu, nepriceputule. Pentru a străluci. Un tron are nevoie de luciul nestematelor. Vodă e... unul ! Pricepi ? Faima te scoate din rîndul muritorilor de rînd. Altfel, ce ești ? Un oarecine ! Nu ? Despoaie-l pe strălucitul Cezar de faimă... și ce rămîne ? Un biet oștean pleșuv și muieratic !

DOAMNA : E prea scumpă, totuși, Doamne...

LĂPUȘNEANU (tresare) : Ce-ai spus ?

DOAMNA : Prea scump te costă faima asta, Mărite Doamne.

LĂPUȘNEANU : E drept. Dar ține sama, Doamnă, că fără dînsa multe din tronurile împăraților s-ar fi năruit. De data asta, însă... gată ! Am chibzuit bine, și socot că stă în puterea mea să pun zăbală acestei faime năvălășe. De aceea, am hotărît...

DOAMNA : Ce-ai hotărît, Măria Ta ?

LĂPUȘNEANU : La adunarea de mîine, Vodă se va înfățișa fără pază.

DOAMNA (surprinsă) : Cum ?

LĂPUȘNEANU : Voi veni singur la ospățul de împăcăciune cu boierii.

DOAMNA (neîncredătoare) : Singur ? Neînsoțit ? Nici de Armaș ? Nici de vornicul Bogdan ?

LĂPUȘNEANU : De nici unul ! Nici un oștean nu se va afla mîine în sala de ospăț ! Mă voi lipsi chiar și de jun-

gherul de la cingătoare. Crezi că e de-ajuns aceasta, ca mărturie a gândurilor mele cinstite către boieri, prea scumpă Doamnă ?

SCUTIERUL : Cine ar putea spune că nu-i de-ajuns, stăpîne ?

DOAMNA (tulburată) : Măria Ta... nu știu ce să zic... desigur, e bine... (frământată de sentimente contradictorii) dar, totuși...

LĂPUȘNEANU (nedumerit) : Totuși, ce ?

DOAMNA : O pavăză tot îți trebuie.

LĂPUȘNEANU : Pavăză ? Îmi vor fi sfintele monastiri pe care le-am zidit. Și-mi va mai fi ceva ! Nu ghicești ? Iubirea Domniei Tale, buna mea Doamnă, care mă ocrotește și mă izbăvește de toate relele.

SCUTIERUL (cu ironie) : Acum ai strălucit mai tare, Doamne, decât însăși faima ta !

DOAMNA (cuprinsă de remușcări) : Măria Ta, mă iartă... nu-s vrednică de atita cinste.

LĂPUȘNEANU (se ridică și o cuprinde pe după umeri, cu tandrețe) : Ba da, ba da ! Fii binecuvîntată, buna mea Doamnă !

DOAMNA (scuturîndu-se, înspăimîntată) : Nu... nu rosti aceste vorbe !

LĂPUȘNEANU (suride) : De ce ? Ești temătoare, încă ? Mergi și grijește de toate cele de trebuință pentru ospaț. Te vei încredința mîine că n-am mințit-o defel pe mama copiilor noștri...

DOAMNA (merge spre ușă, apoi se întoarce brusc, gata să-i destăinuie totul) : Măria Ta... voiesc să-ți spun...

LĂPUȘNEANU : Ce anume, Doamnă ?

DOAMNA (după o scurtă ezitare) : Nimic !

CORTINA

TABLoul III

Același decor ca în tabloul precedent. Între tablourile II și III nu se face pauză ; se bate un gong, apoi se vor auzi strigătele mulțimii.

TOȚI (din culise) : Capul lui Moțoc vrem !
Capul lui Moțoc vrem !

SCUTIERUL (trece prin fața cortinei) : Ce de glasuri ! Ce de glasuri ! „Capul lui Moțoc vrem !” Hm ! Năstrușnice pofte mai au citeodată oamenii ! După socotința mea, vornicul Moțoc își ține capul bine înfipt pe umeri și nu văd cine i-l ar putea clinti. Dar, mai știi ? ! Sint atitea ciudățenii în jurul nostru, încît... (Alt ton.) Dacă ar fi să ne gîndim numai la aceasta : un domnitor învrăjbit cu boierii și care pregătește... Ce pregătește ? Hm ! Să nu uităm vorba românului : „una se pregătește... și alta se nimerește !” He-he-he ! Nepătrunse sînt căile vieții !

(Iese ; lumina scade în scenă, după care se aude galopul unui cal ce se oprește zgomotos, bătîi în poartă, rumoare ; o voce strigă.)

O VOCE : Știre de la Măria Sa Vodă ! Luminăția sa postelnicul Veveriță e pofțit la sfînta slujbă de mîine dimineată de la Mitropolie și apoi la ospațul de la Curte. (Se repetă galopul, bătăile în poartă etc.) Știre de la Măria Sa Vodă ! Luminăția sa stolnicul Spancioc e pofțit la slujba de

mîine dimineată de la Mitropolie și apoi la ospațul de la Curte.

(Se reia galopul, ciocăniturile, care se fi-lează, fiind înlocuite cu dangătul clopotelor ce vestesc sfîrșitul slujbei ; din spatele cortinei — care va rămîne tot timpul închisă — ies de la extremități boierii — Moțoc, Veveriță, Troțușan, Spancioc și Stroici. Ei se așază de o parte și de alta a scenei, chiar pe treptele care duc în sală ; în felul acesta, sala devine locul din fața Mitropoliei unde s-a strîns norodul, iar Domnul, cînd va ieși din biserică, își va interpreta scena la fața de cortină, adresîndu-se deopotrivă boierilor și publicului din fotolii.)

VEVERIȚĂ (într-un grup cu Spancioc și Stroici, continuă o discuție) : ...Prea neîncercător ești, boierule Spancioc ! Uite-te în jur ! Vezi vreun oștean de-al lui Vodă prin preajma bisericii ?

SPANCIOC : Văd mult norod, postelnice ! Și asta nu-i a bună ! Știut este că Vodă în-tărită norodul împotriva noastră. De ce s-a adunat oare atîta gloată la Mitropolie ?

STROICI : Să fim cu ochii în patru !

VEVERIȚĂ : Țineți-vă firea, boieri dumnea-voastră. Moțoc și cu Troțușan au știut

— a-i vorbi Doamnei Ruxandra. Fiica lui Petru Rareș — cu toate șovăielile ci — se arată a fi de partea noastră. Cînd a mai stat Vodă în biserică, neavînd, la dreapta și la stînga lui, nici pe vornicul Bogdan și nici pe Armaș? E limpede! I-a priponit pe undeva iscusința bunei noastre Doamne, iar cînd se vor arăta aci va fi prea tîrziu.

TROTUȘAN (*se apropie de grupul complotiștilor, căroră le șoptește*): Va ieși dintr-o clipă într-alta. I-ați zărit cumva pe cei doi gealați ai Lui?

VEVERIȚĂ: Pe nici unul!

TROTUȘAN: Doamna Ruxandra ne-a slujit cu credință. Era și greu să n-o facă. Atunci... așa cum ne-am înțeles. Intrăm răsfrîți în sala de ospete.

STROIICI: Care va fi semnul?

TROTUȘAN: Cel hotărît: cînd Vodă va ridica al doilea pahar, postelnicul Orghidan va striga către dînsul: „Rău ai făcut, Măria Ta, că i-ai priponit pe bieții boieri!” (*Sumbru.*) Atunci... vom împlini fapta!

STROIICI: Dar, dacă se brodește ca...

TROTUȘAN: Ssst! Iată-l.

LĂPUȘNEANU (*a apărut la rampă; cu blîndețe și demnitate*): Boieri dumneavoastră, voiesc a mărturisi că, de la venirea mea într-a doua domnie și pînă astăzi, m-am arătat uneori aspru și neîndurător. Am făcut și vărsare de sînge...

SPANCIOC (*cu îndrăzneală*): Ar trebui să te căiești, Măria Ta! (*Vie mișcare printre boieri.*)

LĂPUȘNEANU: Unul Dumnezeu știe de nu mi-a părut rău și de nu mă căiesc de aceasta, stolnicule Spancioe. M-au silit, însă, la acele fapte crunte numai dorința de a vedea conținind gilceville și vinzările unora și altora, care ținteau la risipa țării și la pieirea mea. Boierii se cade să priceapă că turma nu poate avea decît un singur păstor, pentru că zice Mîntuitorul: „bate-voi păstorul și se vor împrăștia oile”.

SPANCIOC (*agresiv*): Și mai zice Mîntuitorul: „Să iubești pre aproapele tău ca însuși pre tine...” (*Rumoare.*)

LĂPUȘNEANU: Drept este, stolnicule Spancioe!

SPANCIOC: ...nu să-l silnicești cu cea mai înverșunată vrăjmășie!

LĂPUȘNEANU: Tocmai de aceea v-am adunat aci, boieri dumneavoastră. Să trăim, de-acum, în pace. Să ne iubim ca niște frați... și să ne iertăm unii pre alții, pentru că toți sîntem muritori. Amin. (*Se închină.*)

SPANCIOC (*incet, către Stroiici*): Deșănțată cuvîntare... Nu-ți vine a crede, cînd îl vezi cum se smerește.

LĂPUȘNEANU (*se înclină adînc*): Iertați-mă, oameni buni și boieri dumneavoastră. Iertați greșelile mele păcătoase!

VEVERIȚĂ: Dumnezeu să te ierte, Măria Ta!

(*Repetă toți, în cor, aceleași cuvinte.*)

LĂPUȘNEANU: Și-acum, einștiți boieri, ca semn al împăcaciunii noastre, vă chem să poștiți cu toții la Curte, ca să ospătam împreună! (*Se întoarce și merge spre una din extremitățile scenei.*)

SLUJITORUL: Loc! Loc! Faceți loc să treacă Domnul!

BĂTRÎNA (*apare în calea Domnitorului, cu o jalbă în mînă*): Măria Ta...

SLUJITORUL: La o parte, femeie! Nu sta în calea lui Vodă.

BĂTRÎNA: Am o jalbă...

SLUJITORUL: Du-te de-aci, netrebnico! (*O împinge spre ieșire.*)

BĂTRÎNA: Dă-mi drumul! Vreau s-ajung la Măria Sa.

LĂPUȘNEANU (*a observat-o*): Ce-i cu femeia aceea?

SLUJITORUL: Mă rog de iertare, Mărite Doamne, dar nu vrea s-asculte de vorbă bună...

BĂTRÎNA: Măria Ta...

VEVERIȚĂ: Alungați-o de-acolo!

SLUJITORUL (*o îmbrîncește*): Pleacă, femeie, că de nu...

LĂPUȘNEANU: Dați-i pace! (*Bătrîna înaintază; Vodă își amintește de ea.*) Parecă ne-am mai întîlnit noi undeva! Da, da! Ești bătrîna aceea cu limba ascuțită. Ce cauți iar înaintea mea?

BĂTRÎNA: Necazurile, Mărite Doamne. S-au strîns chiciură pe umerii mei. Am venit la mila Măriei Tale. Am o jalbă.

LĂPUȘNEANU: O jalbă? Împotriva cui?

BĂTRÎNA: A celui ce m-a năpăstuit. Mi-a ajuns cuțitul la os, Doamne. Nu mai pot! Ne-ai lăsat pe mîna lor...

LĂPUȘNEANU: A cui?

BĂTRÎNA: A boierilor. Ei ferecă și desferecă, după bunul lor plac, iar noi oftăm și plîngem în sinea noastră.

LĂPUȘNEANU: Femeie, n-ai picat bine. Azi nu vreau s-aud de jalbe împotriva boierilor. E sînta duminică și mi-am pofcit dregătorii la ospăț de împăcaciune și bucurie. Nu se cade să-i tulbur tocmai azi în credința lor.

BĂTRÎNA: Credința lor? Ce putred reazim ți-ai ales, Măria Ta! Dar, dacă așa ți-i bine...

SPANCIOC: Du-te de aici, babă neroadă! (*O îmbrîncește, zicînd către un slujitor.*) Faceți-i vînt înapoi în gloată!

LĂPUȘNEANU: Lăsați-o! (*O măsoară cu falsă asprime.*) Te pun în lanțuri, mătușă! Să știi! Măsoară-ți vorbele, că de nu... Credința boierilor mei e sîntă! Cum de cutezi s-o ponegrești?

BĂTRÎNA (*demnă*): Iertare, Măria Ta! Sînt o femeie proastă! Altfel, aș fi băgat de samă că, de fapt... nici n-am ce ponegri! (*Rumoare în asistență.*)

VEVERIȚĂ : Nelegiuito ! Cum îndrăznești ?
LĂPUȘNEANU : Mă înfrunți din nou, femeie ?

BĂTRÎNA (*senină*) : Măria Ta ai zis, iar eu am întregit. Dar, pare-mi-se că Lumină-ției Tale nu-i sînt pe plac mîhnirile norodului. Ci mai degrabă îți întorni fața tot spre aceia din mijlocul cărora te-ai suit la domnie. Că, vorba ceea : „corb la corb nu-și scoate ochii !”

LĂPUȘNEANU (*amenințător*) : Destul ! Ai întrecut măsura, femeie ! Nu știu dacă n-ai merita să...

SCUTIERUL (*a apărut în spatele lui Vodă*) : N-o osîndi ! Ar trebui să-ți placă. E și în firea ta...

LĂPUȘNEANU (*către Scutier*) : Ce ?

SCUTIERUL : Această semetie mîndră și făloasă, ca a ei !

LĂPUȘNEANU (*către Scutier*) : Luați-o ! Duceți-o de aici ! Să n-o mai întîlnesc în drumul meu, că va fi vai de voi și vai de ea !

(*Slujitorul o înșfacă pe bătrînă, iar Vodă trece în culise, urmat de boieri. Se redde lumina ; se bate un gong, apoi, din spatele cortinei, răzbate rumoarea boierilor. Cortina se deschide și vedem sala palatului, împodobită pentru ospățul domnesc ; masa este plasată în acea parte a sălii care se continuă în culise, de aceea, din masă nu se vede, în scenă, decît unul din capete, unde se va așeza Domnitorul împreună cu cîțiva dintre sfetnicii săi. La început, scena e goală, apoi intră Moțoc cu Trotușan și Veveriță cîț Spancioe și Stroici ; boierii se rînduiesc în picioare, în jurul mesei, așteptînd apariția lui Vodă.*)

MOTOC (*îi șoptește lui Trotușan*) : Cine-l va lovi cel dintîi ?

TROTUȘAN : Spancioe ! Pentru aceea, el va sta în stînga lui Vodă. Domnia ta și cu mine îl vom păli din dreapta... (*Veveriță se apropie de grupul lor.*) Ei ? Ai scoto-cit bine cu privirea, postelnice ?

VEVERIȚĂ : Nu se vede picior de oștean.
MOTOC : Nici Armașul ? Nici vornicul Bogdan ?

VEVERIȚĂ : Nici unul. Nicăieri.

MOTOC : Dumnezeu s-o răsplătească pe buna noastră Doamnă !

TROTUȘAN : Ssst !

(*Apare Vodă.*)

LĂPUȘNEANU (*vesel, prietenos, le face semn să ia loc la masă*) : Poftiți, boieri dumneavoastră ! (*Se așază și el, flancat de Moțoc, Trotușan, Veveriță, Spancioe și Stroici ; de îndată intră Slujitorul, care toarnă vinul în pocale ; Vodă se adresează Scutierului, care s-a strecurat în scenă, cuibărindu-se la picioarele Domnitorului.*) Cîinstită treabă făcut-am azi, nu-i așa ? Socot că boierii sînt și ei doritori să pecetluim buna noastră înțelegere.

SCUTIERUL : Nu te amăgi singur !

LĂPUȘNEANU (*tresare*) : Cum, adică ? !

Crezi că voi fi silit să fac... tocmai ceea ce n-aș fi dorit ?

SCUTIERUL : Nu vei avea de ales. Bătrîna aceea, nu uita ce-a spus ! „Credința boierilor“ ? ! He ! Tu o cunoști prea bine ! Doar dintre ei te tragi !

LĂPUȘNEANU : De violenția lor mă tem !

SCUTIERUL : Dar, parcă tu n-o ai ? Ospățul acesta... ce-i ? Nu tot o violenție ?

LĂPUȘNEANU : Nicidecum ! Voiesc să mi-i cîștig de partea mea.

SCUTIERUL : De cînd i-ai poftit, știai că nu-i vei cîștiga. Altfel, de ce ți-ai pus atîția oșteni ascunși prin jurul sălii de ospete ?

LĂPUȘNEANU : Smintit e acela ce se viră între lupi, fără nici o pază.

SCUTIERUL : Ei, vezi ! La masa aceasta, violenția stă față în față. Și tu și ei ați venit aci cu gînduri tainice, necurate !

LĂPUȘNEANU : Am să le-o spun deschis : ei trebuie să se plece voinței mele ! Să-mi fie credincioși ! Atît le cer.

SCUTIERUL : Le ceri ce nu e în firea lor. Sînt gata să te vindă la cel dintîi prilej. Sau să te răpună. Peste o clipă, vei ciocni pocalul tu cu aceștia toți. Dar, oare, nu tot aceștia te-au vindut, acum doi ani, lui Despot, în lupta de la Verbia ?

LĂPUȘNEANU : Taci ! Nu-mi zgîndări ră-nile vechi. Am să le cuvîntez cîinstit, frățește. De mă vor înțelege, va fi bine. De nu...

SCUTIERUL (*ride*) : Lasă ! În sinea ta, ești incredințat de pe acum că nu te vor înțelege.

LĂPUȘNEANU : Taci, cobe ! (*Se adresează lui Moțoc.*) Ce gîndești, vornice : boierii sînt oare doritori de-o cîinstită înțelegere cu Vodă ?

MOTOC (*servil*) : Din toată inima, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU (*privind în lungul mesei*) : Atunci, de ce se țin atît de sfielnici în jurul bucatelor ? Bag de samă că nici nu beau și nici nu se veselesc prea îndeajuns pentru această cumetrie. Oare ce nu le place, de se lasă atît de greu imbiați de bunătățile ospățului nostru ?

MOTOC : Nu lua aminte, Mărite Doamne, la această părelnică șovăire. Milostenia Măriei Tale de astăzi i-a tulburat atît de tare, încît multora nu le vine a crede că dezbinarea dintre Vodă și ei s-a sfîrșit.

LĂPUȘNEANU : Nu cred ? Atunci, cată să-i incredințăm... (*Se ridică.*) Boieri dumneavoastră... (*se face liniște*) după bunul obicei al poporului, socot că împăcarea noastră de astăzi nu va fi pecetluită pînă cînd... (*face o pauză intenționată*) Domnul țării nu va ciocni cîte o cupă de Cotnar cu fiecare dintre cei de față ! (*Vie rumoare în sală.*)

STROICI (*strigă*) : Să trăiască Măria Sa Vodă Lăpușneanu !

VOCI (din culise) : Să trăiască ! Să trăiască !
LĂPUȘNEANU (se apropie și ciocnește cu Stroici) : Pentru vechiul și cinstitul nostru prieteșug, comisule Stroici ! (Trece la Spancioc.) Plin de cerbicie, dar credincios tronului ! Nu, boier Spancioc ? (Ciocnind cu Veveriță.) Îngreuiat de ani, postelnice, dar-cu inima tină și întoarsă către fericirea Moldovei ! (Trece în culise, încadrat de cei trei boieri, în urma cărora se strecoară și Scutierul.)

TROTUȘAN (se apleacă spre Moțoc) : Vornice ! Privește peste umăr ! (În spatele lor au apărut Armașul și vornicul Bogdan, înarmați pînă în dinți.) Ce-i asta ? !

MOTOC (uimit și speriat) : Gealații lui Vodă ? !

TROTUȘAN : Cine i-a minat încoace ? Și tocmai în clipa aceasta. De ce ?

MOTOC (tulburat) : Trădare ! Doamna Ruxandra ! Singura care știa...

TROTUȘAN (întunecat) : Sintem ca și suiți în ștreang, vornice. Ai de ce te bucura !
MOTOC : Sfință născătoare !

TROTUȘAN : Ori, mai curînd, ne vor căsăpi aci, pe loc. Pentru noi, scăpare nu mai este.

MOTOC (chinuit de gînduri) : Ba da... ba da...

TROTUȘAN : Ce spui ?

MOTOC : Intr-un singur fel putem scăpa !
Da, da. Intr-un singur fel.

TROTUȘAN : Să împiedicăm lovirea lui Vodă ? ! Ai dreptate ! Atunci nu va avea de ce să ne osîndească. (Grăbit.) Trebuie să-l oprim pe Orghidan să strige. Mă duc să i-o șoptesc.

MOTOC (reînvîndu-l) : Nu ! Dimpotrivă ! Lasă-l ! Nu pricepi ? Am fost vinduți ? Vindem și noi pe alții. O mîrșăvie printr-alta se răscumpără. De cînd îi lumea ! Îi jertfim pe ceilalți. N-avem altă cale.

TROTUȘAN : Ce-ai urzit ?

MOTOC : Lasă-mă pe mine ! (Se apropie de Bogdan.) Vornice, binecuvîntată fie pricina care te-a adus încoace. Ne dădăm de ceasul morții — și eu și logofătul Trotușan. Nu știam cum să vă chemăm mai degrabă într-ajutor.

BOGDAN : Pentru ce, vornice Moțoc ?

MOTOC : Nu v-am zărit pe niciăieri... De ce l-ați lăsat pe Vodă ?

BOGDAN : A fost porunca Măriei Sale : să nu-l urmărim, nici la biserică, nici la ospaț. Și n-am fi venit... dar ne-au adus încoace rugămintele Doamnei Ruxandra !

TROTUȘAN : Cînd v-a vorbit Doamna Ruxandra ?

BOGDAN : Deîndată după sfînta slujbă de la Mitropolie. Era grozav de tulburată, cucernica noastră Doamnă ! O presimțire întunecată o minase. Așa zicea. Un vis urît, azi-noapte. Niște semne rele... Ne-a poruncit să alergăm degrabă aci. Să fim cu ochii ațîntiți spre Măria Sa Vodă.

MOTOC (cu gravitate) : Aflați, prieteni, că presimțirile bunei noastre Doamne pot fi

întemeiate. Umbra o soaptă, mai adîncă... Și-o treceau din gură în gură mesenii cu care ciocnește acum Vodă. De noi doi s-au ferit. Prea multe n-am auzit. Dar tot am prins ceva.

BOGDAN : Ce anume, vornice ?

MOTOC (șoptindu-i la ureche) : Cînd Domnul va închina al doilea pahar, postelnicul Orghidan va striga : „Rău ai făcut, Măria Ta, că i-ai prigonit pe bieții boieri”. Atunci, aceia de dincolo se vor buluci asupra lui Vodă...

BOGDAN : Și Domnul are știre despre asta ?

MOTOC : N-am apucat a-i spune. E atît de groaznică urzeala, încît nu-mi vine a crede !

BOGDAN : Fii binecuvîntat, preacinstite vornice ! Domnitorul te va răsplăti după merit. Acum, mă grăbesc să-mi aduc străjile, pentru a-l feri pe Măria Sa. (Către Armaș.) Haidem ! (Ies.)

TROTUȘAN : Sfînte Dumnezeule, vornice, la ce prăpăd ne facem părtași !

MOTOC : Altă cale nu avem. (Cinic.) Vor pieri unii, dar vor scăpa alții. Tot e mai bine decît să ne fi lăsat spulberați, cu toții, de minia Lăpușneanului.

(Lăpușneanu se întoarce, urmat de cei trei boieri, cărora le face semn să se așeze, în timp ce el rămîne în picioare.)

TROTUȘAN (îi șoptește lui Moțoc, arătînd spre cei trei boieri) : Pe aceia trebuie să-i scăpăm. Ei sînt inima planurilor noastre. Cu ei vom izbîndi, poate, în viitor.

MOTOC : Să încerci domnia ta. Cînd vor năvăli lefegiii lui Vodă, ia-i de toți trei și fugiți pe scările cămărașilor. Eu am să-l țin de vorbă...

LĂPUȘNEANU : Aș vrea să mă folosesc de acest ospaț pentru a vă spune, boieri dumneavoastră, tot ceea ce am pe suflet. Cerut-am tuturor supunere și credință. Nu pentru înfumurarea mea. Ci pentru a fi păstrători de datini și de țară ! Datorî sintem să răsădim și să creștem acea rădăcină domnească sfîntă care au luminat pămîntul Moldovei cu mari vrednicii. Pe lespezile acestea au călcat pașii atîtor voievozi. Cunoașteți cîți au singurat acoperind cu trupurile lor trupul Moldovei. Ei au stat neclintii în veac, aci, în bătaia vifornitelor care încercau să măture creștinătatea de pe fața pămîntului. Căci, de n-ar fi fost brațele și piepturile românilor, multe biserici mărețe de porfir și aur din Apus și multă suflare omenească ar fi primit izbitorile buzduganelor turcești și tătarești și-ale altor nații năvălitoare. Așa, le-am primit noi ! Și-o să le mai primim încă ! Dar, oare, cînd va veni vremea ca și noi, la rîndul nostru, să fim lăsați a ne ridica, în liniște și pace, ctitoriile noastre de aur și turnurile noastre de cleștar ? E un răspuns greu de dat, boieri dumneavoastră. Căci așa au vrut pronia cerească ! Să ne așeze la răscruce de drumuri. Și din toate părțile să se ațină

cite o gură hulpavă gata să înghită sfînta noastră... țărișoară. Iată de ce zic că nu-i a bună, în aceste vremuri, nici o dezbinare între noi. Să fim acum un singur pașos ! Domnul ! Și-un singur braț ! Norodul ! Nuiele strîns într-un mănunchi ustură mai abitir ! Să fim, deci, un mănunchi ! Nu o grămadă de nuiele risipite. Și eu făgăduiesc să nu am îndurare pentru acei ce cred că fiecare boier își are ocîrmuirea lui ! (*Ridică glasul.*) Moldova e astăzi subț o singură ocîrmuire : aceea a lui Vodă Alexandru Lăpușneanu. Pentru aceasta am pofțit aici obștea marii boierimi. Avem atîtea treburi prielnice de împlinit împreună. Iată : să înflorim negoțul ! Sumedenie de negători străini și-au umplut chimirele pe pămîntul nostru. Să facem noi ca dinșii...

VEVERIȚĂ (*cu parapon*) : Măria Ta ai și făcut !

LĂPUȘNEANU : Așa este, postelnice. Și, oare, nu ne e de folos ? Eu însumi am trimis dincolo de munți porci și boi îngrășați și butii eu vin... Voi ce-așteptați ?

TROTUȘAN : Ai spălători de aur în riurile de la munte !

LĂPUȘNEANU : Voi n-aveți. Negoțul e o poartă prin care intră bogăția. Bani grei am cîștigat ! O spun deschis. Și cu ei am adus zidari și țiglarî și fierari de la Bistrița și porfir din Hateg, ca să-mi împodobesc clituriile ; și mătăsuri de la Liov... Nu voiți să-mi urnați pilda, boieri dumneavoastră ?

VEVERIȚĂ : Negoțul cere și el un anume meșteșug.

LĂPUȘNEANU : Învățați-l. Sau măcar arătați-vă doritori a-l învăța. Dar, dinspre partea unora se vădește cerbicie și neascultare. Am botărit să se țină iarmaroace în sfintele duminici ; știut fiind că negustorii se adună mai cu sîrg la iarmaroc. Și tot omul poate veni acolo să-și vîndă cele muncite de el. Dar stolnicul Spancioe n-a îngăduit iarmaroacele pe pămînturile domniei sale.

SPANCIOC : Și nici n-am să le îngădui. Iarmaroacele sînt prilej de clevetire. Acolo se adună norodul și cîrtește împotriva boierului. Megieșii își dau mîna și-l ocărăse pe stăpîn.

LĂPUȘNEANU : Dar neguțătoria oamenilor ?...

SPANCIOC : Nu de ea mă îngrijese eu mai întîi, ci de rosturile casei mele și-ale copiilor mei !

LĂPUȘNEANU : Vedeți, boieri dumneavoastră ? De ce nu voiți a crede și-n înțelepciunea Domnului vostru ? De ce, la toate spusele mele, puneți o stavilă între noi ? Să-mi fie cu iertare dacă am să mai dau ca pildă fața unui alt sfetnic de-al nostru, dar e o faptă care m-a mîhnit peste măsură. Nu de mult, am zidit

un han în munții Cîmpulungului, pentru acei care se duc sau vin de la Bistrița. Și, către toți aceștia care-o fac pentru negoț, am dat carte scrisă, ca să fie iertați de-a plăti vama de trecere stăpînului acelor locuri. Dar el s-a împotrivit și i-a împiedicat a trece. (*Intorcîndu-se spre Trotușan.*) Drept este asta, preacinstitele Trotușan ?

TROTUȘAN : Nu trebuia să le dai slobozenia de trecere fără să ne întrebi și pe noi, Mărite Doamne ! Avem drepturi de stăpînire din moși strămoși. Avem moșile noastre. Legile noastre ! De ce vrei Măria Ta să ni le încalci ?

LĂPUȘNEANU : Greșești, logofete ! Din moși strămoși avem o singură moșie : Moldova ! Noi sîntem pieritori ! Ea va trăi veșnic ! Și-avem o singură lege : pe aceea a lui Vodă ! Și tocmai pentru a pecetlui împreună această singură lege v-am chemat la ospățul domnesc. Voiesc să șterg din mîntea mea tot ce ne desparte. Voi nu voiți la fel ? (*Tăcere.*)

BOGDAN (*intră tiptil și se strecoară cît mai ferit pînă în spatele Domnitorului, căruia îi șoptește*) : Măria Ta...

LĂPUȘNEANU : Ce vrei ? V-am poruncit să stați feriți. Nu-mi sînteți încă trebuitori.

BOGDAN : Iartă-mă, stăpîne. Boierii ăți vor pieirea. Sînt vorbiți. Orghidan va da semnalul.

LĂPUȘNEANU (*intunecîndu-se*) : Așa, deci ? ! Mă așteptam, dealtfel. Dar am nădăjduit că măcar în ultima clipă... (*Aspru.*) Adu oștenii aproape.

BOGDAN : Armașul i-a și adus. Sînt răsfi-rați pe la uși și pe la ferestre.

LĂPUȘNEANU : Fiți pregătiți. Dar nu mișcați fără porunca mea. (*Bogdan dispăre ; Vodă, cu gravitate, către meseni.*) Am închinat mai înainte o cupă de Cotnar pentru iertarea dintre noi, boieri dumneavoastră. Pot s-o ridice pe-a doua, pentru legămîntul vostru de credință și supunere ? (*Tăcere.*) Eu ridic cupa și voiesc să văd care dintre meseni mă urmează... sau nu ! (*Ridică paharul.*) Noroc, boieri dumneavoastră ! (*Semnificativ.*) Sănătate și belșug, după inima și cugetul vostru ! (*Bea.*)

O VOCE (*din culise*) : Rău, ai făcut, Măria Ta, că i-ai prigonit pe bieții boieri ! (*Vacarm.*)

LĂPUȘNEANU (*oțărîndu-se*) : Ce-e-e-e ? Așadar, voi ocăriți pre Domnul vostru ? (*Strigă.*) Bogdane !

BOGDAN (*năvălește în scenă, urmat de Armaș și de oșteni*) : Pe ei, flăcăi !

(*Oștenii se reped în partea nevăzută a sălii ; în învălmășeala produsă, Trotușan, Veveriță, Spancioe și Stroici izbutesc să dispară ; Lăpușneanu s-a tras mai la o parte, încruntat, și privește măcelul cu brațele încrucișate pe piept.*)

O VOCE (*strigă din culise*): Apărați-vă, boieri! Am fost vânduți!

MOTOC (*s-a ghemuit lângă Vodă; bolborosește, tulburat*): Eu-s pricina... mă rog la mila Măriei Tale... Pe vornicul Bogdan... eu l-am asmuțit asupra boierilor.

LĂPUȘNEANU (*mirat și disprețuitor*): Domnia ta, vornice? De ce?

MOTOC: Vroiau să-ți iee viața. Nu mai era timp a-ți spune. Se vorbiseră să tabere asupra Măriei Tale. Strigarea lui Orghidan era semnul! (*Arată spre scaunele din preajma jilțului domnesc.*) Cei dinții ar fi fost... ei.

LĂPUȘNEANU (*imposibil*): Numește-i!

MOTOC: Spancioc și Stroici... apoi ar fi lovit Veveriță și Trotușan... și toți ceilalți...

VOCI (*disperate, în culise*): Îndurare, Măria Ta! Nu ne prăpădi. Îndurare! N-o să mai greșim!

LĂPUȘNEANU (*printre dinți*): Mișăii! Șaptesprezece junghere împotriva unui singur om! Și acela fără jungher!

MOTOC: Șaisprezece, Măria Ta! Eu nu eram amestecat!

LĂPUȘNEANU (*întoarce capul și-l țintuiește cu o privire necrutătoare*): Oare?... Ți-i frig, vornice? Tremuri, parcă?!

MOTOC (*temător*): Nu, nu... nu, Măria Ta!

LĂPUȘNEANU: Aveam gânduri cinstite! Cum de n-au înțeles?

MOTOC (*servil*): Vipere, Măria Ta! Cuib de vipere! Ciți boieri, atâtea uneltiri. Fiecare cu obștea lui, cu oastea lui, cu poftele lui...

LĂPUȘNEANU: Fiecare cu același gând, cum să-l clatine pe Domnul țării! (*Către Motoc.*) Dar domnia ta?

MOTOC (*infircoșat*): Eu?... Eu, cu credință... stilp eredincios, Mărite Doamne! Eu, de la început...

LĂPUȘNEANU (*întoarce capul cu silă și strigă*): Bogdane!

(*Între timp, zgomotul luptei din culise s-a stins.*)

BOGDAN (*apare gițind, cu hainele răvășite*): Poruncă, Măria Ta!

LĂPUȘNEANU (*se întoarce și se așază în jilt*): Isprăvit-ai?

BOGDAN: Da, Măria Ta!

LĂPUȘNEANU: Cheamă slugile să ridice masa și să curețe sala.

BOGDAN: Iar cu aceia ce fac, Măria Ta?

LĂPUȘNEANU: Aruncă-i clae peste grămadă. Să fie laolaltă și-n viața de apoi.

(*Intră Scutierul.*)

SCUTIERUL: Groaznică priveliste, stăpîne! Ai cu ee te mîndri!

LĂPUȘNEANU (*răstit*): Nu eu am dorit-o, cu tot dinadinsul. Ce, n-o știi?

MOTOC: Au uneltit pierirea Domnului.

SCUTIERUL: Hm! Ce șugubeață-i viața, Doamne! Fiindcă au gândit strîmb, acum sînt toți în rîndul celor drepti!

BOGDAN: Lipsea cei patru din capul mesei.

LĂPUȘNEANU: Hm! Spancioc și Stroici.

SCUTIERUL: Cei mai aprigi.

LĂPUȘNEANU: Și Veveriță cu Trotușan!

SCUTIERUL: Cei mai vicleni!

MOTOC: Prostia lor fără de seamăn! Asta i-a spulberat!

LĂPUȘNEANU (*către Bogdan*): Ia-ți un pile de călăreți. Scoate-mi-i din pămînt, din iarbă verde, pe aceștia patru și adu-mi-i la scară, vii sau morți!

BOGDAN: Am înțeles, Măria Ta! (*Iese.*)

SCUTIERUL: „Credința” boierilor tăi! He-he-he! Un chimir plin cu arginții lui luda! Vezi, stăpîne?

LĂPUȘNEANU: Taci, diavole!

SCUTIERUL: Ți-a zis-o în față: „corb la corb...” Bine că n-ai osîndit-o. Ți-ai fi încărcat cugetul cu un greu păcat.

LĂPUȘNEANU: Pe bătrîna aceea? Hm! A avut dreptate! Și rău îmi pare! Așa, pentru spița mesei de boier!

(*De afară se aude o larmă de glasuri care se accentuează.*)

SLUJITORUL (*intră*): Măria Ta...

LĂPUȘNEANU: Ce este?

SLUJITORUL: Slugile boierilor, scăpate de la Curte, au dat iama pe ulițe. Norodul s-a adunat în fața porților. A prins a le izbi cu securile. Abia mai putem ține piept.

LĂPUȘNEANU: Scutierule!

SCUTIERUL: Poruncă, stăpîne.

LĂPUȘNEANU: Trimite să întrebe de ce s-au burzului oamenii.

SCUTIERUL: Am înțeles, Măria Ta. (*Iese.*)

LĂPUȘNEANU: Armașule, ia spune-mi... Vă poruncisem să nu vă apropiați de sala de ospete, fără încuviințarea mea. Voi v-ați adus ostenii aproape, mai înainte să vă chem. De ce?

ARMAȘUL: Doamna ne-a poruncit, stăpîne. Mărita Voastră Doamnă. Ea ne-a trimis degrabă înăuntru.

LĂPUȘNEANU (*mirat*): Doamna Ruxandra?

ARMAȘUL: Avea prevestiri rele. Și-ațuta a stărunit, încît vornicul Bogdan...

LĂPUȘNEANU: Am înțeles. (*Ca pentru sine.*) Asta a fost spre binele ei! (*Către Motoc.*) Deci, nu domnia ta mi i-ai chemat?

MOTOC (*stingherit*): Nu... eu doar le-am spus cele desprinse din șaptele boierilor.

LĂPUȘNEANU (*gînditor*): Aha! Pricep! E altă traistă! (*Către Armaș.*) Mergi chiar acum la iatacul Doamnei. Spune-i că Vodă o pofteste, adică nu, o roagă să aibă bunătatea de-a se înfățișa aici.

ARMAȘUL: Prea bine, Doamne. (*Iese.*)

LĂPUȘNEANU: Ei, vornice! Acum, pe cine mă mai sprijin?

MOTOC (*umil, lingușitor*): Mai sînt și sfetnici de credință în preajma Măriei Tale.

LĂPUȘNEANU (*repetă întrebarea, cu aceeași intenție ca mai înainte, sfredelindu-l cu privirea*): Oare?!

MOTOȚ : Mă jur pe Sfânta cruce, eu...

(De afară răzbate tot mai puternică gălăgia mulțimii.)

LĂPUȘNEANU : Ce-or fi făcînd atîta larmă ?
(Merge la fereastră.) Netrebnicii ! Nu izbutește nimeni să-i alunge ?

MOTOȚ : Prostime multă, Măria Ta !

LĂPUȘNEANU (a zărit ceva afară, care i-a atras atenția) : Un slujitor !

SLUJITORUL (intră) : Poruncă, Doamne.

LĂPUȘNEANU : Femeie aceea ! Aceea cu broboadă neagră. Se arată acum în capul scărilor. O vezi ? Să fie adusă încoace !
(Larma mulțimii.) Ce-or fi vrînd oare toți aceia ?

MOTOȚ : Prostime, Măria Ta ! Gloată și prostime de toate felurile.

LĂPUȘNEANU : Hm ! Mai-mai e-aș porunci să deie cu tunurile într-însii ! (Întrebător, către Motoț.) Nu ? ! Domnia ta cum so-coți ?

MOTOȚ (repede) : Așa, așa ! Să-i împroaște cu tunurile. Nu-i vreo pagubă e-or muri cîteva sute de moji, de vreme ce-au pierit atîția boieri de vază. Da, da, să-i omoare de istov !

LĂPUȘNEANU (sumbu) : Mă așteptam s-aud un asemenea răspuns. Dar să vedem mai înții ce vor.

SLUJITORUL (intră cu bătrîna) : Dă în genunchi, femeie, înaintea Măriei Sale.

(Bătrîna se închină tăcută înaintea lui Vodă, fără a ingenunchea. Slujitorul iese, la un semn al lui Vodă.)

LĂPUȘNEANU (în fața femeii, pe care o învăluie într-o privire pătrunzătoare) : Văd că ne-am înțîlnit din nou, mătușă !

BĂTRÎNA : Voia lui Dumnezeu, Măria Ta !

LĂPUȘNEANU (mustăcînd, încruntat) : Hm ! Femeie bătrînă și umblă cot la cot cu zurbagiii ! Ți-ai lăsat vatra și țarina, ca să dai buzna încoace. Pentru ce ?

BĂTRÎNA : Nu le-am lăsat, mi le-a luat. LĂPUȘNEANU : Cine ?

BĂTRÎNA : A pus biciul pe noi de îndată ce ne-ai dăruit lui cu obște cu tot ; ca să-și rotunjească moșiile, ne-a alungat de pe pămînturile noastre.

LĂPUȘNEANU : Cine ?

BĂTRÎNA : Ne-a mărit dăjdiile de cinci ori într-un an. A îndoit vămile. Ne-a împilat și ne-a jefuit după poftă.

LĂPUȘNEANU (urlă) : Cine ?

BĂTRÎNA (cu ochii către Motoț) : Acela de-îți de-a dreapta Măriei Tale.

LĂPUȘNEANU : De ce nu v-ați cerut dreptatea ? De ce nu v-ați plîns la Scaunul Domniei mele ?

BĂTRÎNA : Trei jalbe am trimis la poarta Măriei Tale. La nici una n-am căpătat mila unui răspuns.

LĂPUȘNEANU (iritat) : N-am avut cunoștință de asemenea necazuri. (Se plimbă încruntat ; gălăgia crește.) Trebuia să-mi fi dat de știre. Doar cu am stat de

partea norodului. Cu voia lui m-am în-seăunat. Pe el m-am bizuit...

BĂTRÎNA (calmă) : Nu, Măria Ta...

LĂPUȘNEANU : Cum ?

BĂTRÎNA : Nu pe norod te-ai bizuit, ci pe ticăloșia vornicului Motoț !

MOTOȚ : Nerușinat !

LĂPUȘNEANU : Nu te oțări, vornice, că doar nu în domnia ta a ținut.

SCUTIERUL (intră, grăbit) : Măria Ta, cei de afară vor să le dai...

LĂPUȘNEANU : Așteaptă ! (Către Bătrînă.) Du-te de aici, mătușă ! (Cu o licărire fugară de sinceritate.) Ești vrednică de respect, pentru cutezanța ta... Dar prea cutezătorii n-au fost pe placu-mi nici-odată ! Așa că bine ar fi să nu ne mai înțîlnim !

BĂTRÎNA (cu seninătate) : Din partea noastră, nici o grijă, Mărite Doamne. De nu ne cauți, nici noi nu te-om căuta. (Iese.)

LĂPUȘNEANU (către Scutier) : Ei ? Grăiește ! Ce vor oamenii ?

SCUTIERUL : Capul vornicului Motoț !

MOTOȚ (ars) : Cum ? N-ai auzit bine, fir-tate ! Vrei să suguești, dar nu-i vreme de șagă ! Ce vorbe sînt acestea ? Ce să faci ci cu capul meu ? Fără îndoială că n-ai auzit bine.

LĂPUȘNEANU : Ba eu cred dimpotrivă ! (Deschide fereastra.) Ascultă singur. Strigările lor se aud pînă aici...

(Rumoare vie.)

O VOCE (de afară) : Să micșoreze dăjdiile. Să nu ne mai sărăcească !

ALTĂ VOCE : N-avem bani. Ni i-a luat Motoț !

O VOCE : Motoț ! El pradă !

VOCI : Motoț ! Motoț !

(Larmă.)

ALTĂ VOCE : Capul lui Motoț vrem !

ALTĂ VOCE : Să ni-l deie pe Motoț !

TOTI : Capul lui Motoț vrem ! Motoț ! Motoț !

(Vacarm.)

LĂPUȘNEANU (închizînd fereastra) : Ai auzit, vornice ? I-ai auzit ?

MOTOȚ (agitat) : Oh, păcătosul de mine ! Maică preacurată fecioară, nu mă lăsa să mă prăpădesc ! Scapă-mă de primejdia aceasta și mă jur să fac o biserică ; să postesc cît voi mai avea zile ; să ferec cu argint icoana ta cea făcătoare de minuni de la mănăstirea Neamțului... (Rugător.) Dar, milostive Doamne, nu-i asculta pe niște sărăntoci. Pune să deie cu tunurile într-însii. Să moară toți ! Eu sînt doar boier mare. Ei sînt niște proști...

LĂPUȘNEANU (cu răceală) : Proști, dar mulți, jupine ! Să omor o mulțime de oameni pentru unul singur, nu ar fi păcat ? Judecă însuși domnia ta.

MOTOȚ : Dar nu-i drept, Doamne... nu-i drept să mor așa...

LĂPUȘNEANU (cu asprime): De ce nu ? Du-te de mori pentru binele moșiei duminiciale, cum ziceai însuși, când îmi spuneai că nu mă vrea și că nu mă iubește țara. Sint bucuros că-ți răsplătește norodul pentru slujba ce mi-ai făcut-o, vinzându-mi oastea lui Anton Szekely și mai pe urmă lăsându-mă și trecind de partea Tomșei...

(De afară se aude iar larma mulțimii.)

MOTOC (disperat): Oh, nenorocitul de mine ! Inalteea, lăsați-mă să mă duc să-mi pun casa la cale. Fie-vă milă de jupineasa și de copilașii mei. (Printre lacrimi.) Lăsați-mă să mă spovedesc...

LĂPUȘNEANU (brutal): Destul ! (Tare.) Armașule, vino încoace ! (Către Motoc.) Și nu te mai boci ca o muieră ! Ce să te mai spovedești ? Ce-ai să-i spui duhovnicului ? Că ești un tilhar și-un vinzător de țară ? Asta o știe toată Moldova ! (Către Armaș.) Haide ! Luați-l și puneți-l în fiare !

(Armașul și Slujitorul îl prind în brațe.)

MOTOC (zbătându-se): Doamne, rog îndurarea Măriei Tale.

LĂPUȘNEANU: Aruncați-l în temniță. Și-i spuneți norodului că într-acest fel plătește Vodă Alexandru Lăpușneanu celor ce pradă țara.

(A apărut Scutierul, care contemplă scena.)

MOTOC (strigă, în timp ce e scos din scenă): Indurare, Măria Ta ! Fii milostiv ! Indurare ! Indurare !

LĂPUȘNEANU (posomorît, către Scutier): Indurare ! Dar ei s-ar fi arătat cumva îndurători, dacă m-ar fi încolțit ?

SCUTIERUL (cinic): Acum e cam târziu să-i mai întrebăm ! „Împăcăciunea” sfintei duminici s-a înfăptuit !

LĂPUȘNEANU: Sfinta duminică ! He ! Ce silă mi-i de toate acestea ! O singură voință : a Domnului țării ! Asta le-am cerut ! Era prea mult ?

SCUTIERUL : Pesemne !

LĂPUȘNEANU : Atunci, e bine c-am scăpat țara de așa o rîie păcătoasă ! Pentru țaria tronului, ești nevoit ca să lovești !

SCUTIERUL : Ți-o vor plăti, n-ai grijă !

LĂPUȘNEANU : Cine ? Morții ? !

SCUTIERUL : Fiii lor ! Și nepoții ! Și strănepoții lor... Te vor creșta în hronic. Te vor încondeia. Au să tocmescă grămăticii anume. Au să te facă fiară, despot... Din ospățul acesta, vor țese o mantie însingurată. O vei purta pe umeri, citu-i lumea. Ehei ! Îți vei da seama prea târziu ce

cruntă fi răzbanarea boierului ! Ca șarpele, veninul ei și-l trece la urmași...

LĂPUȘNEANU (covârșit): Fie și așa ! Dar, față de mine însumi... N-aveam de ales. O știi prea bine.

ARMAȘUL (reintră, grăbit): Măria Ta, movila-i gata.

LĂPUȘNEANU (mirat): Movilă ? Ce movilă ?

ARMAȘUL : E dincolo, pe-un talger. Așa cum ne-a povățuit vornicul Rogdan. Am rinduit-o cu meșteșug...

LĂPUȘNEANU : Nu pricep !

ARMAȘUL : Le-am așezat după neam și după ranguri.

LĂPUȘNEANU : Ce-ați așezat ?

ARMAȘUL : Capetele ! (Merge la ușă și cheamă.) Intrați ! (Intră doi slujitori, ducînd un talger mare de aramă pe care se află o moviliță de capete omenesti ; eventual, slujitorii pot fi astfel plasați încît talgerul să nu fie văzut de publicul din sală, ci numai de către cei din scenă.) Privește, Mărite Doamne ! (Cu mîndrie.) Tidvele boierilor mai mici dedesubt, iar pe-ale celor mai simandicoși către vîrf, așa cum se cuvine.

LĂPUȘNEANU (încruntat): Cine v-a încuviințat asta ?

ARMAȘUL : Măria Ta !

LĂPUȘNEANU : Eu ?

ARMAȘUL : Prin vornicul Bogdan ! Măriei Sale Vodă Lăpușneanu — ne-a zis vornicul — îi va plăcea să-i vadă astfel potrivii pe cei ce i-au dorit pieirea.

LĂPUȘNEANU (către Scutier): O vezi ? Din nou ! Ea e ! Faima mea cruntă ! Nici n-am deschis gura... și ea a și dat porunca, în locul meu !

DOAMNA (intră, grăbită): Eram foarte îngrijorată, Măria Ta, și tremuram văzînd că... (A dat cu ochii de movila de capete ; scoate un strigăt de spăimă.) Doamne ! (Leșină.)

LĂPUȘNEANU (s-a așezat în jîl, trist, obosit): Muiera, tot muieră. Sărmana ! O chemasem ca să-i spun... Și, cînd colo... (Intră vornicul Bogdan.)

BOGDAN (agitat, acoperit de praf și sudoare): Măria Ta...

LĂPUȘNEANU : Unde-s ? I-ai prins ?

BOGDAN : Nu, stăpîne. I-am ajuns tocmai cînd trecuseră de porțile cetății. Au luat-o spre codrii. L-am mai auzit doar pe Stroici strigînd...

LĂPUȘNEANU : Ce anume ?

BOGDAN : „Spuneți celui ce v-au trimis că ne vom vedea pînă a nu muri !”

CORTINA

TABLOUL IV

Decor : dormitorul Domnitorului din Cetatea de Scaun. Un pat cu polog, un jilț, o măsuță, o candelă, câteva sfeșnice mari cu luminări aprinse. Domnitorul este întins pe pat ; la picioarele lui, în semiobscuritatea odăii, stau de veghe doi călugări. Înainte de deschiderea cortinei, răsună vocea lui Lăpușneanu.

LĂPUȘNEANU : De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu !

(Cortina se deschide și-l vedem pe Scutier lângă pat.)

SCUTIERUL : „De mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu !” De mă voi scula... *(Ingenunchează la căpătiul lui Vodă. Cu un accent de milă.)* Dar de ce nu te ridici, năpraznic, ca altădată, stăpine ? De ce nu răcnești să se cutremure zidurile cetății ? De ce nu rizi, cu risul tău fălos de odinioară ? *(Cu duioșie.)* De ce nu rizi, Măria Ta ? De ce nu zîmbești, măcar ? Unde e strășnicia ta de acum patru ani, de la ospățul acela de pomină ? Hai, rizi ! Sau, măcar, încrunță-te ! *(Oftează.)* Oh, ce sfârșit ești, Doamne !... De ce taci ? Taci și mă privești cu ochii ăia seci, ca de strigoii ! Strigoii-Vodă ! *(Ride forțat.)* He-he-he ! *(Rugător.)* Hai, Mărite Doamne ! Vorbește ! Spune ceva !

LĂPUȘNEANU *(se ridică într-un cot, cu voce stinsă)* : Unde... unde mă aflu ?

SCUTIERUL : În Cetatea de Scaun.

LĂPUȘNEANU : Cetatea ?...

SCUTIERUL : Da, stăpine. Nu mai ții minte ? Te-ai așezat aici, ca să-i poți păzi pe boierii fugiți la Liov... Spancioe și Stroici și ceilalți.

LĂPUȘNEANU *(buimac)* : Boierii !?... Au fugit boierii ? !...

SCUTIERUL : Da, dar acum încep să se întorcă. Au auzit că pe Măria Ta te-a doborât lingoarea și vin înapoi...

LĂPUȘNEANU *(cu o tresărire)* : M-a doborât ?

SCUTIERUL : Bolești de vreo două săptămîni.

LĂPUȘNEANU *(își acoperă ochii cu palmele)* : Oh, Doamne... Ce chin ! Ca două lespezi negre... Unde-i doftorul ? De ce nu-l aduceți odată pe Andrei ? Vreți să orbesc de tot ?

SCUTIERUL : Au repezit olăcari pînă la Bistrița după dînsul, dar... *(Ridică din umeri.)*

LĂPUȘNEANU : Subredă alcătuire !... *(Se bate cu pumnul în piept.)* Racla asta de carne și oase ! Curînd, numai oasele vor mai rămîne din mine. Nu, credinciosule sfetnic al meu ? Ce zici ?

SCUTIERUL : Numai Cel de sus poate ș-o știe. Ai fost de cîteva ori în pragul morții. Te-au și împărțășit...

LĂPUȘNEANU *(dezmeticindu-se din ce în ce mai mult)* : Pe mine ? Cînd ?

SCUTIERUL : Acum două zile. Iar mai adineauri ai pus să-l cheme.

LĂPUȘNEANU : Pe cine ?

SCUTIERUL : Pe Sfinția Sa Mitropolitul Teofan. Uite-l, că se și arată în prag.

MITROPOLITUL *(intră)* : M-ai chemat, fiule ?

SCUTIERUL *(șoptește la urechea Domnitorului)* : Pleacă-ți fruntea, stăpine !

LĂPUȘNEANU *(tresare, ofărit)* : Cum ?

SCUTIERUL : Ești în puterea lor. Ai bi grijă cum grăiești.

LĂPUȘNEANU : ...Preasfinte părinte, mă rog ție...

MITROPOLITUL : Te ascult, Măria Ta...

LĂPUȘNEANU : Cer milă pentru fiul meu cel mare. Ia-l în grija Sfinției Tale. Îl las moștean Scaunului domnesc. Ocrotește-l !

MITROPOLITUL : Vom veghea cu toții asupra lui, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU : Cît pentru mine, de mă voi ridica din boala aceasta...

MITROPOLITUL : De te vei ridica, prin mila lui Dumnezeu, ai să te duci la călugărie în monastirea Slatina... unde să te spășești cîte zile îți vor mai rămîne. *(Iese.)*

(Pe acest ultim cuvînt se face revenirea din evocare în realitate.)

LĂPUȘNEANU *(de la tonul slab și rugător, la acela puternic și amenințător care-l caracterizează)* : La călugărie ? *(Scandalizat.)* Spus-au ei asta ? Scutierule, așa au spus ?

SCUTIERUL : Nu numai c-au spus, dar te-au și călugărit, Măria Ta.

LĂPUȘNEANU *(ridicînd glasul)* : Ce-e-e-e ?

SCUTIERUL : Te-au tuns călugăr și ți-au pus numele Pahomie. Alaltăieri. *(Ironic.)* „Fratele Pahomie” !

LĂPUȘNEANU *(mîniat)* : Tu sugiești ? *(Se ridică într-un cot.)*

SCUTIERUL : Întoarce puțin capul, Doamne ! Nu vezi cine-ți stă de strajă ? Doi călugări. Alături de pernă ai potcapul de monah. Iar mătăniile din mîna Înălțimii Tale...

LĂPUȘNEANU : Taci ! *(Aspru.)* Hei ! Voi doi, de colo ! Ce-i cu voi aici ?

PRIMUL CĂLUGĂR : Ai trebuință de ceva, frate Pahomie ?

LĂPUȘNEANU : Ce bazaconii sînt astea ? A ! Voi vă jucați cu mine ? (*Urlă.*) Afară, boaită ! leșiți, că vă omor ! (*Se dă jos din pat ; Scutierul îl ajută să-și îmbrace caftanul.*) Pe toți vă omor ! Boaită ticăloase !

PRIMUL CĂLUGĂR (*către celălalt călugăr*) : Fugi de-l cheamă pe Sfinția Sa și pe Doamna. (*Al doilea călugăr iese.*)

LĂPUȘNEANU : Buzduganul meu ! Unde mi-e buzduganul ?

PRIMUL CĂLUGĂR : Frate Pahomie...

LĂPUȘNEANU : Leși afară, tilharule ! (*În culmea minici.*) Afară ! A, voi m-ați călugărit, netrebnicilor ! Afară, șleahță spurcată ! (*Azvrile cu potcapul în călugăr, care iese, speriat.*) Afară, necuraților ! (*Se prăvale în jilt, sfirșit de puteri.*)

SCUTIERUL (*rizind*) : Așa, frate Pahomie. Cu smerenie ! Și cu umilință. Că de vei avea un loc în împărăția cerurilor... Măria Ta ! Ce este ? Ți-e rău !

LĂPUȘNEANU (*gîfîie*) : De ce n-aprindeți luminările ? E beznă ! Unde sînteți ? M-ați lăsat singur ? Iar m-ați lăsat ?...

SCUTIERUL : Stăpîne, sînt aici !

LĂPUȘNEANU : Nu ești. Nu te văd. Nu văd pe nimeni... doar beznă... beznă asta fără fund...

SCUTIERUL : Stai binișor, stăpîne. Mă duc să aflu de n-a sosit vreo veste de la Bistrița... (*Iese.*)

LĂPUȘNEANU (*delirînd*) : Unde v-ați dus ? Aprindeți sfeșnicele ! Cine e acolo ? E cineva la ușă ? Cine e ? Răspundeți ! Veniți mai aproape ! Cine sînteți ?

(*Scena se întinecă ; rămîne doar un proiect, care luminează jîlful unde se află Domnitorul.*)

MOTOC (*apare în conul de lumină din fața jîlfului ; lingă el, în penumbră, stau nemîșcați Veverița, Dragomir și Spancioc*) : Sărutăm dreapta Măriei Tale ! (*Ingenunchează.*)

LĂPUȘNEANU (*fericit, ușurat, ca după o lungă așteptare*) : A ! Motoc ! Fii binecuvîntat, vornice Motoc ! Teafăr ești și nevătămat ?

MOTOC : Precum se vede, Mărite Doamne.

LĂPUȘNEANU : Ridică-te și șezi aici ! (*Îi arată scaunul din fața jîlfului.*) E o liniște de gheață, azi, în cetate. Îi simți răceala pe obraji, vornice ? Am pus de-au întărit focul, zdravăn... Răceala asta afurisită ! Ca o rîmă jilavă ți se strecoară în oase. (*Îngîndurat.*) Hm ! Ce ciudat ! Ai băgat de samă ? Sîntem robi. Toți ! Încea de cînd ne-am ivit pe lume. Spaimele ! (*Aplecîndu-se spre vornic.*) Cumplite sînt spaimile omului... Dar una e mai cumplită ca toate. N-o știi ? Tăcerea. vornice ! Nu tăcerea din jur. Tăcerea din noi ! Tăcerea în care ne scufundăm încet, încet, ca într-o genune fără capăt.

MOTOC : Știu, Doamne !

LĂPUȘNEANU (*scuturîndu-se*) : S-a făcut tare frig aici, nu ? Sînt prea singur, vornice ! Prea singur, într-o mîhnire și zburcările mele.

MOTOC : Ne-ai urgisit, Doamne. Pe mulți i-ai tăiat fără milă.

LĂPUȘNEANU : M-au silit, vornice. O știi prea bine. M-au silit cu tot dinadinsul.

MOTOC : Nu te-a silit nimeni. Era în firea Măriei Tale.

LĂPUȘNEANU (*cu o tresărire de revoltă*) : Dar mîrșăviile ?

MOTOC : Mîrșăvia e în noi. Și noi o trecem altora, ca o cupă din care sorbim cu toți, la rînd.

LĂPUȘNEANU : Iscusite vorbe ! „Ca o cupă din care sorbim cu toți, la rînd !” (*Cu o răbufnire de ciudă.*) Roierii m-au vîndut întotdeauna...

MOTOC : Așa e hărăzit : să ne vindem unii pre alții.

LĂPUȘNEANU (*îl privește, gînditor*) : Nici-odată nu mi-ai vorbit cu o cutezanță atît de cinstită ! Vechiul meu sfetnic ! S-au cernut anii...

MOTOC : S-au prefirat și binele și răul din noi.

LĂPUȘNEANU : Căci răi ați fost prea îndejuns. M-ați urit cu toți. Așa e ? (*Cu o veselie poznașă.*) Dar, barem, am izbîndit ! Nu, vornice ? În viață nu poți izbîndi decît dacă știi să te folosești de toți... și să te lepezi de fiecare la timpul potrivit !

MOTOC (*necruțător*) : Măria Ta ești îndreptățit că, într-adevăr, „ai izbîndit” ?

LĂPUȘNEANU (*aprig*) : D-apoi, cum ? ! (*Clatină din cap, admirativ.*) Hm ! Vicleană întrebare, vornice ! Și vrăjmașă. Reîntîlnesc în ea întregă vrăjmașia boierului Motoc.

MOTOC : Gîndește-te că prea de toți te-ai lepădat, Doamne ! În viață este nevoie să-ți oprești măcar unul...

LĂPUȘNEANU : Dar mi-am oprit. Nu dintre voi. Ce era să fac cu ticăloșia voastră ? Mi-am oprit fiul... el va lua tronul... fiul meu cel mare... (*Îngrijorat.*) Tronul ! De ce tăceți ? Roiesc în jurul lui, nu ? Ca uliile se ațin ! Știu ! (*Cu un accent de disperare.*) Cine o să-mi apere tronul ?

MOTOC (*solemn*) : Noi !

LĂPUȘNEANU : Voi ? Prin urmare, nu ești singur ?

MOTOC : Nu, Mărite Doamne. Mai sînt cu mine stolnicul Spancioc, postelnicul Veveriță și comisul Dragomir.

(*Boierii apar în lumină și se înclină tăcuți înaintea Domnitorului.*)

LĂPUȘNEANU (*inviorat*) : Îmi e pe plac să vă aflu în preajma mea, boieri dumneavoastră. Veniți ! Apropiați-vă ! (*Boierii*

fac roată în jurul Domnitorului.) Dar voi
îmi erați împotrivă, nu, Moțoace?

MOTOC: Ce-a fost s-a stins, Înălțimea Ta.
La nevoie, ne-am strîns în jurul Măriei
Tale. În jurul tronului. Ai aici o mină
de curteni credincioși. Poți să te bizui,
Doamne!

LĂPUȘNEANU (*închide ochii, fericit*): O,
cît de binevenite îmi sînt asemenea vor-
be... Boieri dumneavoastră, nevîrstnicul
meu fiu rămîne înconjurat de dușmani.
Nu se va putea apăra nici pre sine, nici
țara...

MOTOC: Îl vom apăra noi!

VEVERIȚĂ: Dă-ni-l nouă!

DRAGOMIR: Singurii credincioși!

MOTOC: În jurul tronului!

(Boierii se apleacă asupra Domnitorului,
îl string ca într-un clește, îl înăbușă.)

VEVERIȚĂ: Ca un zid!

DRAGOMIR: Neclințiți!

MOTOC: În jurul tău!

LĂPUȘNEANU (*zbătîndu-se sub apăsarea
lor*): Stați! Mă înăbuș! Mă zdrobiți...

TOTI (*murmură, amenințatori*): Ca un zid!
Neclințiți! Credincioși! Ca un zid! Ca
un zid!

LĂPUȘNEANU (*urlă, trezit din coșmar*):
Dar voi sînteți morți!... (*Cu disperare.*)
Pînă la ziua de apoi! Sînteți morți. (*Se
ridică și se smulge din cercul lor.*) Morți!
Morți! (*Boierii se tolesc în penumbra ca-
merei.*) Lăpușneanu și-a recăpătat lucidi-
tatea.) Dumnezeule, oare numai morții au
mai rămas în jurul meu? Numai ei îmi
sînt credincioși? (*Se prăvălește în fotoliu,
cu capul în mîini.*) Numai morții rămîn
cu noi!... Da, da... Morții... morții! Scu-
tierule, unde ești? Credinciosul meu sfet-
nic! Moartea!?!... Tu o poți desluși!
Atîtea morți am poruncit... și, totuși, nu
știu... Le-am privit... și n-am înțeles. Ce
e Moartea? Știi?

SCUTIERUL (*a apărut lingă el*): O curgere,
stăpîne. O alunecare.

LĂPUȘNEANU: Și Viața?

SCUTIERUL: La fel. O curgere fără de sfr-
șit.

LĂPUȘNEANU (*nedumerit*): La fel? Atunci,
unde... unde începe una? Unde începe
alta?

SCUTIERUL: Cine poate ști?

LĂPUȘNEANU: Nepriceputule! Nu-i drept.
Cineva ar trebui să ne-o spună.

SCUTIERUL: De ce?

LĂPUȘNEANU: Ca să ne grăbim. Avem
atîtea de făcut. Nu vezi? Și n-avem
timp!

SCUTIERUL: Minciuni! Așa spun toți:
„n-am avut timp“! Dar cînd o spun?
Cînd le-a venit ceasul. Atunci, înșală...
încearcă să înșele la cîntar. Nădăjduiesc
să mai câștige o clipă-două... De unde?
Clepsidra, odată ce s-a scurs...

LĂPUȘNEANU: Aceași cobe mi-ai rămas!
(*Ridicînd glasul.*) Prea scurtă-i viața! Nu
pricepi? Nu încapă în ea tot ce-ai de
făcut! N-ai timp nici să te dumirești...

SCUTIERUL: O viață întreagă... sau o cli-
pă! Și pentru una... și pentru alta, ace-
lași timp îl ai! Dar eu te întreb: te-ai
priceput să-l folosești?

LĂPUȘNEANU: Adică, cum, ce n-ai făcut
într-o viață întreagă... poți face într-o
clipă?

SCUTIERUL: Poți!

LĂPUȘNEANU (*cade pe spate, murmurînd
rugător*): Atunci, mai vreau o clipă... una,
doar...

SCUTIERUL (*cu asprime*): Fariseule! Și tu
cerșești, ca toți ceilalți!

MITROPOLITUL (*intră, urmat de cei doi
călugări*): Ce se petrece aici, frate Pa-
homie?

LĂPUȘNEANU (*își recapătă, brusc, violența
lui obișnuită*): „Frate“? Afară, năpîrci-
lor! Dumnezeu sau dracul mă va însănă-
toși și, după aceea, vă căsăpesc pe toți!

MITROPOLITUL: Omule, respectă haina
preotească. Nu afurisi pe cei ce vin să-ți
aducă...

LĂPUȘNEANU: Tacă-ți gura, popă fătarnic!
Eu te-am înscăunat Mitropolit și tot eu
te descăunez. Sînt Domnul țării. Auziți?
M-ați popit voi. Dar de mă voi scula,
pre mulți am să popesc și eu!

MITROPOLITUL: Nesocotitul, nu huli!
Uiti la ce cumpănă te afli? Gîndește-te
că ești monah. Nu mai ești Domn! Gîn-
dește-te că prin ocările tale...

LĂPUȘNEANU (*oșărit*): Ce-e-e? (*Încearcă
să se ridice și să apuce paloșul.*) V-arăt
eu vouă!

SCUTIERUL (*îl domolește*): Ssst! Nu te
prip! Ia aminte la ce-a spus: nu mai
ești Domn!

LĂPUȘNEANU (*devine atent*): Nu mai sînt
Domn?! Dar, oare, ce sînt?

MITROPOLITUL: Un suflet de creștin în
pragul morții.

SCUTIERUL (*îi șoptește Domnitorului*): Să-l
crezi! Sau să te faci că-l crezi! Alt sfat
eu nu mai pot să-ți dau. (*Iese din scenă.*)

LĂPUȘNEANU: Părinte... ascultă-mă! Ro-
stit-am vorbe de ocară. Să-mi ierți ne-
săbuinta! Mai dă-mi o clipă, rogu-te!
O clipă de răgaz. Să-mi rînduiesc cele
de cuviință...

MITROPOLITUL: El rînduiește, Cel de sus,
tot ce e de rînduit pe lumea asta.

LĂPUȘNEANU: Și dacă... dacă mă rog Lui...
pot nădăjdui?

MITROPOLITUL: Te tîrgui, fiule? Urît pă-
cat! Roagă-te, fără să ceri ceva în schimb.
Roagă-te pentru împăcarea cu tine însuți.
Pentru trecerea ta în viața de dîncolo!

LĂPUȘNEANU: Trecerea?! Preasfinte, stai!
Nu încă! Nu-i încă sorocul! Nu-i așa?

- (Se agită de el.) Viața mea încă nu s-a sfârșit. O simt! Nu încă! Nu-i așa, Preasfinte părinte? Trebuie s-o spui! Cu vîntul Sfinției Tale e... Să afle toți! Sint încă în puteri! Trebile țării le țin strîns în pumn. Ajută-mă! Sprijin mi-ai fost... și-mi ești și-acum. Nu este așa, Preasfinte?
- MITROPOLITUL (cu gravitate): Nu, fiule. LĂPUȘNEANU: Cum?
- MITROPOLITUL: Trebile țării, spui? O minte limpede, sănătoasă! Un braț puternic și iute! Asta cer trebile țării. Iar tu...
- LĂPUȘNEANU: Eu, ce? Eu... am în grijă acest pămînt al Moldovei!
- MITROPOLITUL: Toți îl avem în grijă. Strămoșii noștri l-au sfințit cu lacrimile lor, cu sudoarea lor și cu singele lor. Să păzim moștenirea strămoșească! Asta e îndatorirea noastră de căpetenie! Ea trece dincolo de vrerea ta sau de rugăciunile noastre. Datori sîntem acum să dăm țării brațul voinic și mintea ageră care s-o cîrmuiească. Înțelege, fiule, și împacă-te cu gîndul vieții de apoi.
- LĂPUȘNEANU (cu disperată stăruință): Nu... nu se poate... uite! (Întinde palmele spre Mitropolit.) Îndură-te! Toarnă în căușul palmelor... mai toarnă-mi cîteva picături din potîrul vieții! Am să le sorb cu sfință grijă... mă rog ție, Preasfinte!
- MITROPOLITUL: Nu, fiule! Aceasta nu stă în puterea mea. Roagă-te lui Dumnezeu, frate Pahomie! Și, Domnul Dumnezeu să te aibă în paza lui. (Iese, urmat de soborul lui.)
- LĂPUȘNEANU (strigă, cu un ultim efort): Vreau să trăiesc, părinte! Nu înțelegi? (Înfuriat.) Minte acel ce zice că sint călugăr! (Se ridică, impunător.) Sint Domnul țării. Sint Vodă... (Vocea i se frînge: recade în jîlt, istovit de puteri, murmurînd.) Mă înăbuș... Nici o lumină... de nicăieri... Apă! Mă prăpădesc... Apă! O picătură de apă, pentru Domnul țării...
- BĂTRÎNA (între, cu o luminare neaprinasă în mină: auzind vorbele Domnitorului, ia pocalul de pe măsută și-i dă să bea): Ia, Măria Ta!
- LĂPUȘNEANU (o privește, clipind des din ochi): Cine ești? Nu văd prea bine! Doamna te-a trimis?
- BĂTRÎNA: Sint o țărancă proastă. Nu mă mai ții minte, Mărite Doamne?
- LĂPUȘNEANU: Ba da. Te știi! Da, da. Bătrîna care m-a înfruntat. Cu ce prilej, mătușă? Vreo nouă jalbă! Un nou ne-caz?
- BĂTRÎNA: Nu, Doamne, un priveghi. Așa e datina: să fie cîeva în preajma celui care... (Tace.)
- LĂPUȘNEANU: Întregește-ți vorba!... În preajma celui care...?
- BĂTRÎNA: Să-mi fie cu iertare, Măria Ta! Stau pîlcuri de oameni afară. S-a zvonit
- că Vodă e pe moarte. Zic gurile rele: „moare ca un cîne”. „Nu-i nimeni lîngă dinsul”. „O luminare creștinească să-i țină careva”... (Arată luminarea.) E o luminare mică, de om sărac, dar priveghiul tot creștinesc se cheamă că este...
- LĂPUȘNEANU (revoltat): Ce minciună! Cine a scornit că sint singur? Doamna mea e în iatacul de alături. Acolo e și Mitropolitul, cu soborul lui. Oștenii-s peste tot. Norodul — ai zis că se îngheșuie la porți...
- BĂTRÎNA (cu blîndețe): Nu te amăgi, Măria Ta! Palatu-i ca un pom desfrunzit. Ușile-s vraște. Norodul? Bag de samă că nu m-ai înțeles. Sint cîțiva gură-cască. Atît!
- LĂPUȘNEANU: Nu-i adevărat! Norodul mi-e aproape. El m-a iubit. Și cu pre dinsul. El au fost țaria, sprijinul meu, dintotdeauna.
- BĂTRÎNA (după o clipă de tăcere): Măria Ta, sîntem doar între noi... De ce să nu spunem lucrurilor pe nume? Ai stat tot timpul între ape. Pe norod nu te-ai sprijinit. Niciodată! Vreau să zic, pe omul de rînd. Uneori, la nevoie, ai mai întins cîte o mină spre răzeșime, sau spre țirgoveții instăriți. Dar atîta tot, Măria Ta!
- LĂPUȘNEANU: Atunci, de ce... de ce am crezut întotdeauna că norodul...?
- BĂTRÎNA: Ți-a plăcut, Mărite Doamne...
- LĂPUȘNEANU: Cum?
- BĂTRÎNA: Ți-a plăcut să te reazimi pe această părelnică credință. Adevărat este că alta nici n-aveai.
- LĂPUȘNEANU (covîrșit): Ai dreptate. Jumătate din viață ne amăgim singuri...
- BĂTRÎNA: Poate, și mai mult...
- LĂPUȘNEANU: ...iar cealaltă jumătate ne amăgesc alții! (Cu amărăciune.) M-ați părăsit și voi!
- BĂTRÎNA: Te-am părăsit? Nu ne-ai poftit niciodată la masa Măriei Tale. Păsurile, oftaturile noastre?! Ți-ai întors vreodată urechea spre țarină, să le auzi cum se tînguiesc printre brazde? Nu, Măria Ta! Norodul are o balanță dreaptă. El nu dă lipsă la cîntar...
- LĂPUȘNEANU: Dar nici pe boieri nu i-am... N-am fost de partea lor. O știi!
- BĂTRÎNA: Dar nici de partea noastră nu ai fost. Măria Ta cum de n-o știi?
- LĂPUȘNEANU (cu o răbufnire de mînie): Femeie, ia aminte! (Brusc, fața i se destinde într-un suris resemnat, obosit; cu o nuanță de intimitate prietenoasă.) Nu te-ai schimbat! Cutezătoare, cum te știi! Ilm! Bătrîna mea vrăjmașă! De cîți ani ne înfruntăm? O vrăjmășie curată, ca un cleștar! De-aș fi avut-o de la toți!... Apropie-te, mătușă! Îmi place să te privesc. Ești semeția mea de odinioară! Mindria mea neînfîricată! Înțelepciunea mea!... Te prețuiesc! Tu le-ai

păstrat. Eu le-am pierdut. Ba nu! Le-am murdărit. Da, da! Mîinile acestea! Voiești să-mi faci un bine? Mi-e sete de-un pocal cu apă rece, de la fîntînă. Poți să-mi aduci? În jurul meu nu-s decît carafe cu apă stătută și coclită.

BĂTRÎNA: Ți-aduc, Măria Ta. *(Trece spre fund.)*

SCUTIERUL *(intră, agitat):* Măria Ta... stăpîne... au sosit!

LĂPUȘNEANU: Cine?

SCUTIERUL: Boierii cei fugiți la Ieși.

LĂPUȘNEANU: Care din ei?

SCUTIERUL: Comisul Stroici și cu logofătul Trotușan. Se află în spătarie. Se pregătesc să intre aci.

LĂPUȘNEANU: Oștenii, slugile unde sînt?

SCUTIERUL: Au fugit. Palatul e împinzit acum de lefegii boierilor. *(Îi aduce armura.)* Iată, stăpîne! Îmbracă zaua. Trebuie să-i înfrunți. Așază-ți buzduganul la îndemînă. De paloș te vei sprijini... Haide! Nu pregeta! Ești în primejdie de moarte. N-ai ajutor. Ești singur. Și singur trebuie să te ajuți. Mai bine zis, *Ea* te va ajuta. De data asta, numai *Ea*!

LĂPUȘNEANU: Cine?

SCUTIERUL: Minia ta înfricoșătoare. Fă să răsunе bolțile palatului. Ți-e mîna slăbită, știu! Dar ridică buzduganul... și ei vor simți izbitura... chiar mai înainte de a-i păli. Ți-s ochii stinși, împăienjeniți — e drept! Dar zburlește stuful sprincenelor tale, ca altădată... și ei vor îngheta, mai înainte de-a te ghici cît ești de slab și de istovit. Ascultă-mă, stăpîne! *Ea* ți-e scăparea. Cruzimea ta de faimă peste toți și toate! Ridică-te! De Vodă Alexandru Lăpușneanu ei se vor teme întotdeauna.

LĂPUȘNEANU *(fără să se ridice; cu amărăciune):* Și dacă glasul mi se frînge tocmăi la mijlocul unui strigăt? Sau ochii mi se întunecă deodată... și rămîn goi, ca ai unui orb? Vorbești de faima mea! Nu mi-am dorit-o niciodată, deși am purtat-o cu mîndrie. Dar nici s-o pierd, așa, ca un neghiob. Să vadă toți că n-a mai rămas din ea decît o zdreanță — asta vrei?

SCUTIERUL: Și-atunci, ce-ai să te faci, Măria Ta? Ești singur și încolțit. Cum vrei să te aperi de lupii care te-au înconjurat?

LĂPUȘNEANU *(revoltat):* Nu sînt singur, nepricopsitul! Ei mă vor apăra.

SCUTIERUL: Cine?

LĂPUȘNEANU: Doamna mea; Mitropolitul cu arhieriei lui; slugile credincioase...

SCUTIERUL: Slugile au fugit. Mitropolitul e de partea lor. Și Doamna ta, la fel.

LĂPUȘNEANU *(mîniat):* Doamna Ruxandra? Mișalule! Cum de îndrăznești! E o femeie evlavioasă. Cutezi s-o ponegrești pe mama celor doisprezece copii ai mei?

SCUTIERUL: Poți să-ți dai seama singur. Ei cred că zaci fără simțire. Așa că nu

se mai fereșe. Am să deschid ușa iatacului. Ascultă ce vorbe schimbă între dinșii! *(Intredeschide o ușă; prin difuzor, se va auzi dialogul care urmează.)*

DOAMNA: E atît de cumplit... și-atît de încredincenat de boala lui înecit, nu știu, mi-e frică! Amarnic ne chinuiește pe toți, boieri dumneavoastră!

TROTUȘAN *(aspru):* Doamnă, omul acesta trebuie să moară! Iată aci un praf. Pune-l în băutura lui. Și du-i-o!

DOAMNA *(speriată):* Cum?! Otravă?

STROICI: De nu va muri îndată omul acesta, viața Măriei Tale și a coconului domnesc sînt în primejdie.

DOAMNA *(înfricoșată):* Să-l ucid? Eu?

TROTUȘAN: N-ai încotro, Doamnă! *(Cu o subliniere amenințătoare.)* Cîndva, nu ne-ai ținut partea. Acum, cată să fii mai înțeleaptă. De aceea-ți spun: omoară tatăl... dacă vrei să-ți ocrotim fiul.

DOAMNA: Cumplită osîndă îmi dați, boieri dumneavoastră. Înalt Preasfinte, ce zici? Pot să fac una ca asta? Învață-mă ce să fac.

MITROPOLITUL: Crud și năprasnic este omul acesta, fiica mea! Domnul Dumnezeu să te povățuiască.

DOAMNA *(printre lacrimi, zdrobotită):* Cum, părinte? Chiar și Sfinția Ta?

MITROPOLITUL: Amin!

SCUTIERUL *(în șoaptă, către Vodă):* Și, cu acest „Amin“ fătarnic, Preasfîntul nostru părinte l-a dat pe nefericitul Domn pradă morții.

DOAMNA: Sfinția ta... părinte... nu mă lăsa!

TROTUȘAN: Hai, Doamnă, nu te mai codi atît! Ajut-o, Stroici! Uite o bătrînă care merge spre iatacul Domnitorului.

STROICI: Ce ai acolo, femeie?

BĂTRÎNA: Pentru Măria Sa... cerut-a apă proaspătă.

STROICI: Adă pocalul încoace.

BĂTRÎNA: Dar mi-a zis...

STROICI: Dă-l și piei din fața mea, nevolnic! Iată, Doamnă! Haide! Îți torn eu praful! Ia pocalul! Ține-l bine!

TROTUȘAN: Și-acum, dă-i băutura, Doamnă! Hai! Nu te teme! Noi te păzim de-aici... Și, dac-o fi nevoie, sărîm cu jungherele asupra-i! Dumnezeu să te binecuvinteze! Du-te, buna noastră Doamnă!

SCUTIERUL *(închide ușa și se reîntoarce repede lângă Vodă):* Vine!

LĂPUȘNEANU *(s-a ridicat în capul oaselor în jîlt, încruntat și dîrz; e limpede că și-a adunat ultimele puteri pentru înfruntarea asta teribilă; către Scutier):* Tu, du-te! Voiesc să fiu doar eu... cu dînsa!

SCUTIERUL: Stăpîne, dar dacă o să ai nevoie de...?

LĂPUȘNEANU *(cu asprime):* Un om n-are nevoie decît de sine însuși pentru a muri! *(Scutierul iese. Ușa se deschide și apare Doamna, cu pocalul în mînă. O*

clipă, cei doi se privesc în tăcere.) Apro-pie-te, Doamnă !

DOAMNA (înghețată de spaimă) : Cerut-ai apă, Măria Ta ?

LĂPUȘNEANU (sfredelind-o cu privirea) : Buna mea Doamnă ! Îți mulțumesc ! Tin-jeam după o înghițitură de apă proaspă-tă... (accentuând) curată ! A fost scris ca tocmai Domnia Ta să mi-o aduci. (Cu o ascunsă ironie.) Cum să te răsplătesc ?

DOAMNA (se oprește lângă ușa, ezitând) : Te simți... te simți mai bine, Mărite Doamne ?

LĂPUȘNEANU : Bine mă simt doar când te văd. Vrednica și cinstita mea soată ! De 15 ani îmi desfăț ochii cu lumina chipului tău. Apropie-te, Doamnă ! Aștept apa din pocalul Domniei Tale ca pe o izbăvire.

DOAMNA (din ce în ce mai tulburată) : Nu, Doamne ! Nu spune asta !

LĂPUȘNEANU (senin) : De ce nu ? Îți faci pomană. Domolești pîrjolul unor buze in-setate. Vino, Doamnă !

DOAMNA : Măria Ta, dar, poate... poate nu trebuie să... să bei așa...

LĂPUȘNEANU (resemnat) : Trebuie să beau, Doamnă ! Vine o clipă când... Toți bem o dată pocalul pînă la fund ! Toți ! Greu e doar pînă te pătrunzi de adevărul a-cesta. (Cu o măreție senină.) Să ai grijă, Doamnă ! Copiii ! Ca lumina ochilor !... Celui mare, să nu uite : noi stăm aci în poarta furtunilor. De veacuri stăm ! Și-o să mai stăm aci, în veacul veacurilor ! Să fie dirz ! Și aprig ! Să-și lipească fruntea, cu smerenie, de lespezile strămoșilor. Știi, buna mea Doamnă... nemurirea ! Poți dobîndi nemurirea ! Învață-l asta ! Învață-l să-i cinstească ! (Ridicînd glasul.) Aci, în poarta furtunilor... cu o sabie, cu o furcă și cu o ghioagă... ei au apărut creștină-tatea ! Asta e nemurirea. Doamnă ! Stră-moșii !... Adu-i aminte, Doamnă ! Ei au săvîrșit fapte mari, cu mijloace mici ! Și pentru aceea strămoșii noștri sînt mai presus decît oricare alții ! Apropie-te, Doamnă ! Eu îmi sting torța... pentru ca el să și-o aprindă pe a lui ! E nevoie de-o torță nouă, care să strălumeze în-treaga Moldovă. (Cu fermitate.) Vino ! Voiesc să beau din mîna Domniei Tale. Fă-ți pomană pînă la capăt. Brațele-mi sînt vîlguite, Domnia ta însăși să-mi duci pocalul la buze. Bogu-te, Doamnă ! Mi-e sete ! Vino și dă-mi să beau, buna mea Doamnă. (Dominînd-o cu privirea.) Aceasta e vrerea mea... (cu blindă re-semnare) și iertarea mea, către Domnia Ta !

DOAMNA (tremură îngrozită, bolborosind) : Nu... nu se poate... n-o pot face... nu pot... nu, nu... iartă-mă, Doamne ! (Scapă pocalul din mîini și fuge afară ; către cei doi boieri care au apărut, în pragul ușii.) Oh, boieri dumneavoastră, la ce fărăde-lege m-ați îndemnat ! (Iese.)

TROTUȘAN : Zăvorăște ușa !

(Stroici încuie ușa, cu zgomot.)

LĂPUȘNEANU : Cine e ? Cine e ? A intrat cineva ? Cine e acolo ?

TROTUȘAN : Noi.

LĂPUȘNEANU : Nu vă văd. Dați-vă mai aproape. Cine sînteți voi ? Și ce voiți ?

(Boierii înaintează.)

STROICI : Eu sînt Stroici.

TROTUȘAN : Iar eu, Trotușan. Și aceea ce voim e să te vedem pînă a nu muri.

STROICI : Cum ți-am făgăduit.

LĂPUȘNEANU (îi privește batjocoritor, spri-jinindu-se în paloș ; ride încetîșor) : He-he-he ! Dușmanii mei de moarte ! Față în față ! In sfîrșit !

STROICI : Noi ți-am scăpat. (Înaintează spre el.)

LĂPUȘNEANU : Nu încă ! Nu te pripi, co-misule Stroici. Balaurul nu-i mort. (Ame-nințător.) De mă ridic acum... (Șchițează gestul de a se ridica și cei doi boieri se opresc.) He-he-he ! Vedeți ? (Cu scribă.) Ce jalnică e cutezanța voastră ! (Ridică glasul.) Năpîrcilor ! Venin aveți ; dar bărbăție ? De mă înalț din jîlt, v-am spulberat ! He-he-he ! Broboane reci aveți pe frunte. Le văd ! V-aud bătaia inimilor speriate. Vă sprijiniți unul într-altul ca două babe neputincioase. (Strigă.) Mișai-lor ! Cu buzduganul acesta vă miruiesc ! (Încep să-l părăsească puterile.) Vă sui în ștreang. Vă tai bucăți. Acesta-i Vodă Lăpușneanu ! (Rărește cuvintele.) Și voi... voi știți că pot s-o fac. (Strigă cu un ultim efort.) Tilharilor ! Temut sînt încă de voi toți ! (Îl cuprinde un nou acces.) Să mă uicideți... Voi asta vreți ! Dar eu... eu vreau s-o ucid pe Ea ! (Gîfîie, tot mai slăbit.) Oh ! Iar mă cuprinde răul... (Cu un nou efort.) Javre care tremură înfri-eoșate de faima mea ! Eu am s-o curm ! Eu ! Nu voi ! Veniți, cînilor ! Am s-o ucid ! Acum ! Aci ! Sub ochii voștri ! Ați scos jungherele ? Nu văd ! Nu vă mai văd... Nu îndrăzniți ? (Ride sălbatic.) He-he-he ! Faima lui Vodă Lăpușneanu ! De mă loviți acum... s-a stins ! (Cade pe spate, zgîrindu-și pieptul cu unghiile.) Oh ! Cum mă arde ! Doamne, fie-ți milă de chinul meu ! Ce foc turbat ! Unde-i Doamna ? Unde-i fiul meu ? Unde-i Mitropolitul țării ?

STROICI : S-au dus și te-au lăsat cu noi. LĂPUȘNEANU (stors de puteri, agonizînd) : Cu voi ? S-au dus... Sărmană Moldovă ! Oh, Doamne ! Lăcustele ! Lăcustele !... N-am izbutit a vă stîrpi ! Nu... nu mai pot ! Omorîți-mă odată, să scap de chi-nuri.

TROTUȘAN : De ce să scapi ? Ba dimpo-trivă !

LĂPUȘNEANU (cătrec Stroici) : Tu ești mai tînăr ! Jungherul ! E darul meu... fă-ți pomană... Scapă-mă de durerile ce mă sfîșie... Haide ! Lovește !

STROICI : Nu-mi voi spurca jungherul în sîngele pingărit al unui despot.

LĂPUȘNEANU : N-aveți milă ? Oh, cum îmi arde sufletul ! Apă ! (Gîfîie.) Apă ! Da-ți-mi să beau...

TROTUȘAN (ia pocalul) : Iată, Înălțimea Ta ! Au mai rămas pe fund drojdiile otrăvii. Bea și te răcorește. (Încearcă să-i apropie paharul de gură.)

LĂPUȘNEANU (zbătîndu-se) : Ticăloșilor... nu... nu așa... fiare sînteți, fiare, nu oameni...

TROTUȘAN : Bea !

LĂPUȘNEANU (împotrîvindu-se) : Nu... nu vreau... nu vreau...

TROTUȘAN : Stroici, jungherul ! Descleştează-i dinții cu el ! (Se luptă să-l țină pe Lăpușneanu.)

STROICI : Ține-l strîns !

LĂPUȘNEANU (cu un efort supraomnesc, se degajează din strînsoarea lui Trotușan) : În lături, vierme ! (Cei doi se opresc, derutați, fiindcă Vodă s-a ridicat din jîl.) Netrebnicilor ! (Cu scîrbă.) Voi ?! Voi să mă prăpădiți ? (Cu un gest brusc, a smuls cupa din mîna lui Trotușan.) Ia mîna de pe cupa aceasta, nevolnicule ! În genunchi ar trebui să stați, cînd Vodă... Vodă, el însuși... (Bea dintr-o înghițitură drojdiile otrăvii.) He-he-he ! Nelegiuîților ! Eu... (cade în jîl ; cu un geamăt) eu v-am strivit ! (Se întoarce cu spatele la cei doi.) Eu... eu... (Gîfîie, chinat de efectele otrăvii.)

TROTUȘAN : Atunci, de ce te întorni cu fața de la noi ? Vrei să nu ne mai vezi ?

STROICI : Pesemne că-i e silă să ne mai privească în ochi.

TROTUȘAN (apucîndu-l de umeri pe Vodă) : Ba se cade, spre osînda ta, să ne privești ! (Încearcă să-l întoarcă cu fața spre ei.)

LĂPUȘNEANU (împotrîvindu-se, cu ultimele puteri) : Nu vreau... Lăsați-mă, blestemaților... nu vreau...

STROICI : Bn da !

(Îl întorc și-l imobilizează cu fața la public.)

LĂPUȘNEANU (agonizînd) : Nuuu !

TROTUȘAN : Învață a muri, tu care știi numai a omori !

SCUTIERUL (apare lingă Domnitor, mîngîindu-i fruntea cu înfîntă tristețe) : „Învață a muri“... Dar, oare, n-o să fie nimeni în stare, pe lumea asta, să ne învețe a trăi ?

(Ușile sar în lături și Bătrîna apare, urmată de o mulțime de oameni care rămîn în umbră.)

BĂTRÎNA (vine lingă Vodă ; către cei doi boieri, cu asprime poruncitoare) : Plecați ! Plecați de-aici ! Ajungă-vă cît ați păcătuit ! (Cei doi se retrag.) Dar cupa aceea s-o păstrați ! Poate veți bea și voi dintr-însa, într-o zi ! (Aprinde lumînarea și ingenunchează la căpătîiul Domnitorului.)

LĂPUȘNEANU (sfîrșit de puteri) : Ostenit sint... foarte ! Și singur ! Singur ca...

BĂTRÎNA (cu blîndețe) : Nu, Doamne ! Sint aici, Mărite Doamne ! Sintem aici, cu toții ! Aici !... Lingă Măria Ta !

CORTINA